

Dissertatio inauguralis medica de morbo catarrhali benigno hoc anno inter nos epidemio ... / [Johann Friedrich Ehrmann].

Contributors

Ehrmann, Johann Friedrich, 1739-1794.
Université de Strasbourg

Publication/Creation

Argentorati : Ex officina Joh. Henrici Heitzii, [1762]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ceffmf6w>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

MORBO CATARRHALI
BENIGNO

HOC ANNO INTER NOS EPIDEMIO

QUAM

SUB AUSPICIIS DIVINIS

EX CONSENSU

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

PRO LICENTIA

GRADUM DOCTORIS

RITE CONSEQUENDI

DIE VII. OCTOBRIS MDCCLXII.

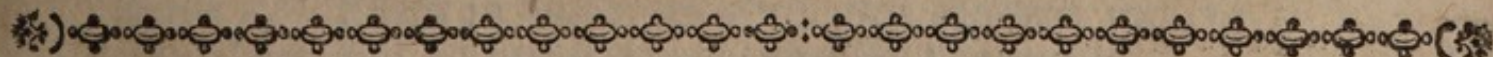
SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

AUCTOR

JOHANNES FRIDERICUS EHRLMANN

ARGENTINENSIS.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Ex Officina JOH. HENRICI HEITZII Universitatis Typogr.

HIPPOCR. *Aphorism. Sect. III. Aph. 1.*

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὥρέων μάλιστα τίκτεσι νοσήματα· καὶ ἐν τῇσιν
ᾧρησιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαί, ἢ φύξις, ἢ θάλψις, καὶ τ' ἄλλα
κατὰ λόγον ἔστω.

MANIL. *Astronomic. I. 61-83.*

*Artem Experientia fecit,
Exemplo monstrante viam . . . . .
Et quaecunque sagax tentando repperit usus
In commune bonum Medici comperta dedere.*

---

§. I.

κατάρρως, Κατάρρως, Κάταρρος vi vocis *Defluxio-*
nem significat: apud HIPPOCRATEM *Aphor.*
K *Sect. III. 12. & 31. V. 24. VII. 38. de Aë-*
re, locis & aquis Sect. III. p. 70. & de Mor-
bo sacro pag. 90. edit. Foës. pro defluxione
pituitæ ex capite in pectus sumitur. Eun-
dem significatum & suo tempore huic vocabulo fuisse te-
statur GALENUS Comment. III. in Aph. Hipp. ad n. 12. &
n. 16. & de sympt. caus. L. II. cap. 4. Sed hic Auctor
eodem vocabulo quoque utitur ad metastasin denominan-
dam l. c. Comment. IV. ad n. 32. qui etiam testis est suo
ævo superiores Medicos hac voce excretionem, quæ præter
naturam per palatum fit, denotasse. Comment. II. in Pro-
gnost. Hippocratis ad n. 49. Idem quoque Catarrhi signifi-
catum extendit ad omnem pituitæ descensum sive in col-
lum sive in pectus, de usu part. L. VII. cap. 7. & hinc
eundem de caus. sympt. L. III. cap. 4. distinguit in Catar-
rhum stricte sic dictum ubi defluxio in os contingit, Co-
ryzam cum in nares, Branchum si in fauces &c. Gale-
nicam hancce distinctionem retinuerunt, qui eum seque-
bantur Medici, prout vel ex ÆGINETA L. III. cap. 28.
videre est. GERHARDUS DE SOLO referente ARCULANO in li-
brum IX. Rhasis in sequentes versiculos eandem reduxit.

Dum fluit ad pectus dicatur rheuma Catarrhus,
Ad fauces Branchus, ad nares dico Coryzam.

A

Græcam

Græcam vocem CELSUS *L. IV. cap. 4.* per *Destillationem* vertit eamque Græcis quoque *κατασάμνον* audivisse notat. CÆLIUS AURELIANUS *Morb. Chron. L. II. cap. 7.* *Influxionem* dixit. Catarrhi significatum ab Arabibus ad omnes partes corporis translatum fuisse patet ex ABVALI IBN-TSINA *Canon. medic. L. I. S. II. Doctr. I. cap. 5.* Medicorum hos sequentium & Catarrhum varie denominantium, distinguentium, determinantium adeo insignis est numerus, adeo multus dissensus, ut nolim in recensendis illis tempus inutiliter terere, ne videar græculos homines imitari, quos controversia verborum torfit, contentionis cupidiores quam veritatis; id unum notans, quod in hoc morbi genere definiendo antiquioribus Medicis potius ad causam quam ad ipsum morbum attendere placuerit, & licet istam, ceu veræ theoriæ œconomiae animalis rudes, falsam traderint, hunc eodem modo tamen ac nos & acceperunt & distinxerunt, nimirum pro *Læsione functionis partium membrana Schneideriana obductarum, ob humorem sanguine tenuiorem, qui morbose in iis abundat.*

§. II.

Cum in nullo non quod Praxin morborum docet Systemate, ea quæ vulgo circa Catarrhum & febrem Catarrhalem occurrunt, recenseantur symptomata, hinc ego missis istis, statim historiam ejus, qui nunc meæ considerationis est, morbi exhibebo & eam quidem talem, qualis a Venerando Parente, circa ægros, quorum numerus sat magnus utique extitit, fuit observata. Morbus aliquibus & quidem paucissimis ob graviora paulum symptomata, metum incussit, mitior aliis & ex his longe pluribus erat, levissimæ nonnisi febriculæ indicia præ se ferens, in quibusdam ne ulla quidem febris potuit observari. Antequam autem is ad quendam vigorem pervenit, homo vires suæ naturæ

naturæ quasdam subire mutationes animadvertit, tam leves licet, ut se ægrotaturum dubitandi potius quam affirmandi rationem habere fuerit visus; mutatus sæpe in lecto locus, somnum, cui profunde sepultus jacebat, aliquando inquietum reddidit; inde interdum accedentis per diem vertiginis transitoriae cum obtuso capitis dolore & tensivæ lumborum molestiæ causam deduxit. Verum hæc vires acquirebant eundo. Corripiebatur æger levi dein horripilatione, omnia fere corporis membra pervagante, quam calor præternaturalis, pulsus crebritas, lassitudo artuum, anorexia, agrypnia cum cephalalgia gravativa, susurrus aurium & tussis, individui morbi comites insequebantur. Oculi vivido suo splendore orbat, exstantes & molles erant, lingua non aspera, sed lento alboque humore obfessa, urina aurantio colore tincta. Hæc prima fuit morbi imago, quam sensu animoque concepit Medicus, cujus impetum vesperi nocturne exacerbari observavit; secundo vero aut tertio die materiæ mucosæ e bronchiorum, faucium, nariumque cavis ejectio, in junioribus subjectis & sanguinis e naribus destillatio mire vehementiam ægritudinis frangebant. Sua sorte illi admodum erant beati, quibus hæcce molimina naturæ, propriam salutem propugnantis, cito & larga quantitate per dictas vias materiem propellebant, inde enim symptomata brevissime e medio fuere sublata. His cancellis non includebatur modo, sed in aliis altiores quoque radices egit malum, latius in vicinia sese diffundens, ita ut tonsillarum inflatio earumque sæpe inflammatio, anginae spuria, rarius veræ, rheumatismi præprimis musculorum respirationi inservientium observata fuerint. Quin & malignitatis metum nonnunquam incussit morbus, quum excretiones variæ in peripheria corporis, scarlatinæ, urticatæ &c. sese ei jungerent. Morbillis infantes ut plurimum vexabantur, licet & adultis ii fuerint molesti. Hac præsentē facie tristitia utut cuilibet

appareant symptomata, prudenti tamen benignæ naturæ regimine salutarem eventum fortiebantur, ut apud non paucos quarto jam die eorum ferocia urina cocta & ulcufculis in labiis erumpentibus sedata fuerit, pauciffimique iis debitum naturæ perfolvere cogereitur. SENNERTI ideo verba, quæ de Catarrho & tuffi Epidemia maligna a. 1580. graffata, facit, *L. IV. de Febris c. XVII.* & mea facere poffum. *Quamvis maxima hominum pars hoc malo corripiebatur: omnes tamen fere evadebant, & vix millesimus quifque moriebatur.*

§. III.

Quam præcedenti §. de febre quæ noftræ Epidemiæ acceffit, tradidi hiftoriam, ab aliis febribus, quæ ejufdem indolis effe videntur, in quantum perfpicientiæ meta id permittit, diftinguere proximum erit. Eo nos ducunt obfervationes jufto rationis fcrutinio de ægrotantis habitu fideliter captæ & intaminatis Auctorum monumentis repetitæ, viis, quibus incefferunt olim, quas calcare adhuc, artis incrementum eft. Hæc tenui licet principio orientur, ut nonnifi hiatibus hinc inde adhuc obruta & inanium hiftoriarum fordibus confpurcata reperias, fuccellu tamen temporis Obfervatorum induftria feliciter percolebantur. Huc præ omnibus trahas necelfe eft morborum cohortem, quæ certis modo tempeftatibus terram occupat & inevitabili fua forte integras Provincias inquinat. Differt ideo noftra primo a Maligna cognominis fui febre, quod neutiquam mox fub ejus initium fubitanea & permagna virium proft ratio adfuerit, nunquam non fidum malignitatis indicium. In morbis malignis præterea ut plurimum perpetuis ægri agitantur vigiliis, vexantur ingenti inquietudine & perturbatione mentis, maximam quandoque illi edunt ftragem & decimo quarto demum die ut plurimum finiuntur.

tur, quæ omnia tamen a morbo nostro aberant. Exanthematibus licet & in nostra febre in nonnullis corpus fuerit affectum, erant ea tamen leviora, ut a materie perspirabili potius, in habitu cutis detenta & acri reddita, quam a metastasi orta fuisse diceres, nec ad occultam quandam æris diathesin confugere necesse sit, uti in recensione causarum ulterius diducere animus est. Ratione typi febribus, quæ singulis diebus tragœdiam ludunt, omnino est accensenda. Ingruit nostra circa noctem, accenditur magis magisque, matutino tempore finitur, ut per diem natura vix actuosior appareat. Adscribenda igitur erit continuis, & cum paroxysmi singuli sibi similes fuerint, quotidianæ continuæ. Tali quoque typo ut plurimum Catarrhales Epidemicas decurrere apud Observatores legimus. Cf. ETTMÜLLER. *Colleg. Consult. cas. 30. sq.* qui febres Catarrhales Epidemicas benignas a. 1675. per totam fere Germaniam grassatas describit. ACT. MED. BEROL. *Decad. I. Vol. IV. p. 4. & Vol. IX. p. 12. 13.* quæ referunt febres Catarrhales benignas, quæ per annos 1718. & 1720. Berolinum infestarunt. KÖFFERLE *de Febre Catarrhali* 1732. *Basileæ Epidemice grassante. ibid.* 1733. HUXHAM *Const. æris p. 80. § 137.* qui morbum Catarrhalem Epidemicum ad XV. Calend. Mart. a. 1733. Plymuthi omnes undique attigisse notat. JUCH & ZUBERBÜHLER *de Febre Catarrhali Epidemica cum tussi & coryza complicata mensibus vernilibus a. 1743. in plurimis Germaniæ Provinciis grassante. Erford. eod.* Quem descripsi morbum, cum longe plures homines comprehenderit, ita ut paucissimi extiterint, qui ejus non passi fuerint insultus, hinc recte Epidemicis annumerandus, quales plures apud varios Auctores reperiuntur. conf. VALLERIOLA in *App. l. comm. c. 2.* qui Catarrhalem benignam, quæ a. 1510. & 1557. in Gallia viguit, & nomen *Coqueluche* habuit, describit. FORESTUS *L. 6. Obs. I. & II. de febre Catarrhali a. 1557. Alcmariæ*

publice grassante, comitante morbum gutturis Epidemium & de eodem cum gutturis pectorisque angustia invadente, cum vernibus aliisque symptomatibus gravioribus. BOKE-
 LII *Synopsis novi morbi, quem plerique Catarrhum febrilem, vel febrem Catarrhosam vocant, qui non solum Germaniam, sed pene universam Europam gravissime afflixit. Helmæstadii 1580 8vo. SENNERTUS Prax. Med. L. I. P. II. c. 34. qui de febre Catarrhali quæ 1591. plurima Germaniæ loca & de alia, quæ eodem sæculo omnem Europam pervagata est, loquitur. WILLISIUS de febre Catarrhali a. 1658. medio vere Oxoniæ Epidemica, Tr. de Febris p. 310. HIST. MORB. WRATISL. de Catarrhis quæ a. 1699. mense Julio Wratislaviæ ferociebant. p. 52. MÜHLPAUER de febre Catarrhali passim hætenus per complures Europæ regiones & inprimis Germaniam Epidemia. Altorf. 1730. EDINBURGENSES ACT. T. II. p. 35. de febre Catarrhali 1733. totam Europam & Americam infestante, quæ tunc temporis Parisiis sub nomine la Follette veniebat. ACT. SUEC. T. XVI. p. 310. de Amphimerina Catarrhali lenta & maligna Upsaliæ a. 1754. grassata. TISSOT *Avis au peuple sur la santé. Laus. 1761. p. 141. febrem Catarrhalem in pagis Laufannæ vicinis a. 1761. grassatam describens. EPH. N. C. D. I. A. VI. & VII. obs. 213. pag. 312. de Catarrhis a. 1675. per autumnum Posonii grassantibus. LOEWIUS Hist. Epid. Hungariæ ab a. 1688-1710. ACT. PHYS. MED. V. 1. app. qui Catarrhos & febres Catarrhales ibi grassatas fuisse affirmat, & V. 3. app. Ejusdem Historia febris Catarrhalis, quæ a. 1729. mens. Nov. & Dec. per Europam Epidemice grassata est cum constitutione Epidemica Viennensi anni 1730. ubi itidem Catarrhos magno numero præsentibus fuisse docet. Cent. I. & II. app. pag. 14. sqq. de Catarrhis Augustæ a. 1708. plurimos infestantibus. Cent. III. obs. 58. pag. 137. sqq. de febre Catarrhali a. 1712. inter Tubingenses Epidemia. Cent. VI. obs. 97. pag. 417. de febre Catarrhali**

tarrhali a. 1711. Altorf. Nor. Epidemice grassante. ACT. PHYS. MED. *Vol. IV. app. p. 24. sqq.* SCHEUCHZERI Observationes de febribus Catarrhalibus a. 1730. Tiguri grassantibus atque Lucernæ adeo frequentibus, ut octidui spatium vix fuerint quinque ex mille immunes. *Vol. V. obs. 144. pag. 540.* Historia febris Catarrhalis circa finem anni 1734. & initium 1735. Rintelii passim Epidemicæ. *Vol. VIII. obs. 74. p. 272.* Febris Catarrhalis Rintelii a. 1744. Epidemia &c.

Rite pensitata quoque nostræ febris symptomata facile a lentis & hæcticis quæ singulis quoque diebus ægrotum vexant, distingui possunt. Nec homines quos tonsillarum cellulæ, glandulæ columellæ & omne lacunar faucium male habent, a materie venerea aut scorbutica stabulante orta, nostro Catarrho laborare dicere quis audebit, nisi qui in re seria ludere velit: perpetua enim phlogosi & deglutiendi difficultate tanguntur partes, quibus cito gradu erosiones, ulcera dysepulotica, cacoëthea, tristis malorum lerna sese associat. Rheumatismi tandem nomen, sub quo priscis Medicis tanquam sub genere Catarrhus comprehendebatur, hodie in Medicorum scriptis muscularibus tantum partibus tribuitur, a materie inibi hærente & continuis lancinante doloribus, quæ communem alias existentiae suæ causam cum mea agnoscit, locis interim & partibus, quas afficit, modo diversam.

§. IV.

Differentiæ ratione morbi ipsius nunc considerandæ veniunt, quarum quasdam primarias aut essentielles, quasdam accidentales seu secundarias haud inepte dixeris. Sub illis comprehendere licet, quæ a causarum proximarum & remotarum varietate dependent, quarum effectus determinatæ potentiae facilius est discernere, quam exacte earum

earum causas definire. Ut hæc in transitu moneamus, definiat quis quæso, quid illa materies, quæ nunc benignum, nunc malignum morbi genium post se ferre solet, essentialem alias & de nostra febre differentiam efficiens? §. III. Catarrhales malignas febres Epidemicas observarunt VALESCUS DE TARANTA, qui Catarrhum Montepessuli a. 1387. grassari vidit adeo contagiose, ut vix decima pars gentium præter infantes evaserit Catarrhum cum febre & fere omnes decrepiti mortui fuerint. DODONÆUS *Libr. Obs. Med. c. 21.* qui refert 1557. & 1565. Destillationes plurimas natas esse Coloniae, quibus deinde peripnevmonia popularis accesserit. SENNERTUS *l. c. p. 567.* febrium malignarum meminit, quæ 1564. & 1565. quæ plurima Germaniæ inferioris loca Rhenique incolas invaserant. RIEDLIN. *Lin. Med. a. 11. Maj. obs. 7. p. 215.* febrem Catarrhalem malignam 1696. mense Majo Augustæ Vindelicorum grassatam esse refert. HOFFMANN. *M. R. S. T. IV. P. I. S. I. c. X.* febris malignæ petechizantis a. 1698. Hal. Epidemicæ & alius a. 1728. ibidem grassatæ *p. 250.* mentionem facit. DERN de febre Catarrhali petechizante superioribus aliquot annis Gießæ, in vicinia aliisque locis infesta atque Epidemica a. 1732. agit Cl. BÜCHNER & GEHR de febre Catarrhali maligna Epidemice hætenus Erfordiæ grassante ib. 1742. egerunt. ЕРН. N. C. *Dec. II. a. 9. obs. 119.* de Catarrho in Styria 1691. Epidemico cum periculo suffocationis & tussi ferina, ejiciendo materiem purulentam, sanguineam, saniosam, foetidam, cum calore febrili, siti intensa & nausea carniū agitur. ACT. PHYS. MED. *Vol. V. p. 248.* Historia febris Catarrhalis malignæ vernaculis mensibus a. 1737. Wratislaviæ & in compluribus Silesiæ locis Epidemice grassantis. NOV. ACT. PH. MED. *V. II. obs. 41. p. 157.* de Catarrhali infantum morbo truculento a. 1757. Francof. ad Viadr. & in vicinia grassante. & *obs. 71. p. 268.* Historia febris Catarrhalis malignæ Epidemicæ quæ cives Isenacenses a. 1757. adflixit. & *obs. 98. p. 388.* ejusmodi

modi mentio fit, quæ a. 1752. in oppido Leimbach Comitatus Mansfeldensis grassata fuit &c.

Hi venenati quid alere aërem perhibebant, alii miasmatibus plenum, & quis lepidas verborum compositiones omnes recensere vellet, quibus non alia, quam imbecillitatis ingenii sui argumenta præbuerunt. Appellabis forsitan nomine, si quod illi tribuendum, exprimente modo id, quod tibi videatur, prætereaque nihil. Accidentaliter vero differt morbus 1) ratione ætatis, æquo pede pulsabat omnis generis ætatum fores, nec fere quenquam eo intactum relinquebat: sic & HUXHAM de suo recenset, *omnes pervasit domos, pauperum tabernas regumque turres: vix unus, aut alter, rure, vel in urbe, senex, aut puer, robustus, aut infirmus evasit. l. c. p. 79.* 2) ratione temperamenti, Plethorici citius eo succumbebant, dum Phlegmatici diutius ab eo continebantur. 3) ratione sexus & vitæ generis; *sedentarios & molles otio plus nimio indulgentes Catarrho maxime esse obnoxios, e contra bajulos, agricolas & complures laboribus deditos rarius vexari* jam annotavit POTERIUS *Observ. Cent. I. c. 1.* quod & nostro morbo confirmatum fuit: ideo & foeminis cachexia humorum laborantibus, viris valetudinariis & senibus pulmonariis plus incommodi creavit. 4) ratione temporis, Catarrhus brevis est, qui citissime cursum suum absolvit, longus, qui diutius perdurat, qui & non raro alium morbum mentitur aut comitem habet. RIVERIUS *Opp. p. 262.* de Catarrho phthisin mentiente. CL. ROEDERER & STERNBERG *in Diss. ejusd. tit. Götting. 1758. hab.* POTERIUS *Obs. Cent. II. c. 34.* de Catarrho a duobus annis inveterato & *Cent. II. c. 71.* cum febre lenta & virium imbecillitate & *Cent. III. c. 93.* de inveterato a longo tempore tali, mentionem fecerunt. ALEX. MASSARIAS consilium in febre Catarrhali, corporis totius macie, ventriculi imbecillitate, mesenterii obstructione, mœstitiâ & vigiliis stipata dedit. *p. 170.*

B

quatuor

quatuor Tractatum. EPH. N. C. Vol. IX. app. p. 13. & 21. Catarrhorum cum podagra vicissitudo podagricis familiaris. Conf. Vol. X. observ. 62. pag. 225. Huc forsân & trahas Amphimerinam Catarrhalem lentam, quam ZETZEL *Act. Suec. anno 1754.* describit & HUXHAMI febrem lentam nervosam esse contendit. 5) Catarrhus externus, quem ex FERNELII *Pathol. Lib. 5. c. 4.* receperunt RIVERIUS *Prax. Med. Lib. I. c. 15.* SCHENCK. *Lib. I. obs. 273. p. 223.* &c. sub cute capitis ortum nos non spectat, cum evidenter ex nimis lata Catarrhi significatione originem sumserit. Si quis interim tumores integumentorum capitis, a pressis per membranam Schneiderianam decurrentibus vasis, Catarrhum externum voluerit appellare, id ipsi per nos licebit, & hac facie quoque nostram Epidemiam non paucos aggressam fuisse est observatum. 6) ratione qualitatis materiæ, est vel blandus, denotans massam humorum nullis acribus partibus corruptam, nec materiem stagnantem adhucdum alteratam, talem pro Veterum dicendi modo frigidum appellare solent; vel calidus, acris seu falsus ab acrimonia in corpore latente ortus, sive alterato humori stagnanti originem debens. AETIUS jam *Tetrab. Serm. 4. p. 495.* assert, quod Catarrhus gravissimas erosiones & pulmones exulceratos reddiderit. vid. & SYLVIVS *app. Tr. III. p. 692.* qui ulcus pulmonum produci posse a Catarrhis falsis vel acidis a capite in asperam arteriam & mox in pulmones delabentibus assertit, & MUSITAN. *c. 16. pag. 223.* qui copiam tristium effectuum inde deducit, & SPINDLER *Obs. Med. 14. p. 27.* de ejectione puriformis materiæ absque phthisi. 7) ratione status ipsius, quem voco, si nulla alia mala combinantur nostro morbo, quæ benignos naturæ motus turbant; non vano enim tunc temporis, si quæ accidunt, trepidat metu Medicus, ut hic ex benigno in malignum mutetur, licet neutiquam complicatus etiam morbus mox mali moris sit reputandus.

tandus. Nostræ febrī licet versus declinationem in nonnullis exanthemata accesserint, ille tamen exinde nequaquam deterior observabatur. De Catarrhis benignis in malignum morbum versis vid. SCHENCK. *obs.* 108. ex levi Catarrho, rubor in facie natus, cum futuri delirii notis, subsecuta phrenitis, convulsio, tremor leviusculus & sudor frigidus. BLEGNY *Zodiac. Gall. obs.* 6. qui refert, quod Catarrho a. 1679. mense Decembri Parisiis sævienti maligna symptomata accesserint. WELSCH. *Dec. I. cur.* 8. a Catarrho pleuritidem ortam & SPINDLER. *obs.* 37. Catarrhum in malignum degenerantem annotarunt. A. N. C. *D. II. a. V. obs. VI.* concionatoris cujusdam, qui crebrioribus defluxionibus Catarrhalibus afflictus, tandem uvulā amisit penitus, mentio fit. *Cent. I. & II. app. p.* 14. sermo fit de Catarrhis a. 1708. Augustæ grassantibus, qui tantum incrementum sumserunt, ut febriles effervescentiæ, intensæ cephalalgæ, aut capitis stupores &c. eos comitata fuerint. ACT. PHYS. MED. *Vol. IV. app. pag.* 26. febres Catarrhales in peripnevmonias degenerasse, legere est, *Vol. V. p.* 393. *obs.* 114. Aphonia post febrem Catarrhalem malignam relicta, *Vol. VIII. app. p.* 5. febris Catarrhalis benigna in phrenitidem abiens, *Vol. X. obs.* 95. *p.* 382. & 383. Catarrhus suffocativus & spasmus cynicus excipiens febrem Catarrhalem benignam neglectam, Nov. ACT. PHYS. MED. *Vol. I. app. p.* 149. Historia febris Catarrhalis male tractatæ & in lentam transeuntis &c. recensetur. Meum nunc erit, præmissa partium, quas Catarrhus infestat, constitutione, de nostro ulterius verba facere.

§. V.

Notio, quam Veteres de sede & origine Catarrhalis materiæ sibi formarunt, observationibus est fundata, quas si primo intuitu adspicias, absurdas esse dicas, nec ullam

modo veritatis speciem simulantes. Cerebrum ejusdem esse sedem dicebant, ad cranium, quod cucurbitæ instar corpori impositum, perpetuos ab inferioribus fumos ascendere, omnium assumptorum excrementa in eo colligi, & iterum ad partes delabi, ut imber cadendo irrigat terram, cerebrum foli simile esse, vapores attrahenti, &c. Plura talia deliramenta ex Veterum scriptis collegit SCHNEIDERUS in ampliss. *de Catarrhis Tract. L. II. c. 4. § 5.* Mire autem qui post nati sequuntur, torserunt ingenia, primorum sententiam sectantes, per quasnam vias iste a suprema corporis parte ad inferiora descendere possit & pedissequum hujus materiæ febrium cohortem diffundere. Anatome quæ illis in densis præjudicii tenebris prælucere debuisset impossibilia aut puerilia potius fingendi, quam veritatem exquirendi, ansam suppeditavit. Hi per os cribriforme, cuneiforme alii, nervos aliosque ductus insensibiles materiem descendere, aut in glandula pituitaria nunc secretam aut ex cerebri ventriculis venientem statuerunt; opiniones insequentium temporum juxta sectarum Medicarum ordinem mutatam tantum faciem sistebant, re ipsa vero haud discrepantem a prioribus, ut & in eorum figmenta recensendo tacere melius judicem quam frustra verba facere. Propero ideo ad ea, quæ res ipsa & ratio dictitat, ad ea, quæ subtilior anatome per oculatas manus ostendit, quid verum sit, aut ad id proxime accedat. Quum vero diversas occupaverit morbus noster partes, juxta descriptionem §. 1. datam, singularum quidem tractationem anatomicam quilibet bonus haud postulabit, & Criticum agere Anatomicum, quid veteres Anatomici sub faucibus comprehenderint, vetat rerum adhuc tractandarum dignitas: contentus ideo historia, quam hodie hujus doctrinæ partis Lumina de iis nobis tradiderunt, potius sedem evolvam materiæ, quam mei morbi idea expectat; hanc glandulas folliculosas esse ostendo, quæ in tota via
aërea

aërea disseminatæ, naturali statu liquorem mucî speciem induentem fecernunt.

§. VI.

Ferax undique est glandularum folliculosarum proven-
tus & spatiosus imprimis est earum campus, quem in in-
terioribus corporis partibus colunt, eas admiranda MAL-
PIGHII industria, postquam accuratam plurium Illustrium
Anatomicorum indaginem eluserant ante, in statum pri-
ori luce clariorem deduxit. Speciosa utut fuerit de illis
hujus Cl. Viri descriptio, RUYSCHIANA tamen ars &
BOERHAVII ingenium, quæ undiquaque sese commendant,
ultima lima, non inani labore, Ejusdem conatus persequi
studuerunt. Agitata inter hos Viros controversia de vera
harum glandularum fabrica, licet non multum, si rem
æqua judicii lance ponderes, a se invicem diversa existat,
de organis secernentibus tamen parum justam ideam post
se traxisse constat, ac si ea omnia ex folliculis essent con-
flata. Quæ nostræ considerationis sunt glandulæ, dicun-
tur a MALPIGHIO membranæ cavæ cum emissario, RUY-
SCHIIUS vasa addidit, quæ humorem in eas deponunt.
BOERHAVIUS ea MALPIGHIIUM supposuisse statuit, ejusque
sententiam ita explicat, ut arteriæ parvæ, attenuatæ in
mollem lanuginem fistulosam, humores infundant in
cavitates, quas dein Cryptas RUYSCHIIUS nominavit.
Talia organa exigebat necessitas operis, quod horum
virtute Natura exsequitur. Constant itaque cavo ex
oblongo rotundo, aut quandoque cylindrico, quod pro-
prie folliculum efficit, unde totius familiæ nomen, glan-
dulosa carne circumfuso, cuti, cui infident, arcte accre-
ta, gaudent ostio, ut materies in folliculo contenta desti-
nato tempore emanare possit. Hæc caro homogenea licet
primo adspectu appareat, talis non est; si accurate eam

lustras, quædam vasa deprehendis, si accuratius, plura detegis, quin si arte naturam imitari cupis, eaque felici fidere colorata materie repleas, quam miranda earum structura! Ut eo melius autem hæcce naturæ penetralia adire queas, earumque interiora penitus rimari, hac encheiresi utaris necesse est, macerando scilicet eas in aqua purissima, inde tumidulæ fiunt, vasaque a se invicem discedunt. Furfuracea materies ab iis separatur, innumerabilibus ramulis confuso ordine ea sese distorquent, sensim sensimque decrescendo tenuiora fiunt, plurimæque retia inter se invicem constituunt, folliculum tandem pingunt, & eorum extrema suos humores in ipsum folliculi cavum deponunt, hucque conservant.

§. VII.

Per hos itaque angustos sibique invicem miro modo implicitos canales oberrat humor, quem, si jam sub forma veri muci in sanguine contineri assumis, tribuis vasis, venarum fere mollitiei æmulis, materiem, quæ spissior esset, quam ut ea subire possit. Determinatam scilicet vaporum angustiam eos tantum humores transmittere consentaneum est, quos & eorum robur ulterius præparare possit & eam in molem dividere, ut tubulorum fecernentium diametris subeundis pares evadant. Non bruta enim hominis machina est, pulcherrimis, nec ad usum melioribus facultatibus est ditata, quibus innumeris fortunæ telis resistere valeat. Non desunt argumenta, quæ & hunc decantatum a Medicis Practicis imprimis loquendi morem, ad opus secretionis, pluribus adhuc difficultatibus oppressum, referri posse suadent. Operantur vires, ut corpus, quamdiu id possibile, in statu sanitatis conservetur, ita ut una cum altera conspiret, modo nostræ adhuc rationi obscuro. Humor ideoque in vasa minima propulsus saltem
nondum

nondum a Natura destinatam indolem accepit, alias nulla ulterius præparatione opus haberet. Esset jam is ille, aut ad eum quam proxime accederet, qui huic vel illi loco aptus. Venæ revehentes pulcherrimo artificio arteriis continuæ nec essent necessariae; eas interim indicat naturæ simplicitas. Nullus igitur dubitandi locus relinquitur, sicuti in aliis partibus ita & in his glandulis folliculosis prius humorum præparationem contingere, nec in forma iis mucum jam inesse, uti loquuntur scholæ, cum tantum ejus materies insit. An vero adhuc placet & mucum tamen illam esse materiem, quæ modo separetur, sine quod ulla actio præparatoria antecedit, fac ergo, ut is hæc vasa intret. An ideo talis vasorum ordinatio, quæ huic mucoso eliminando respondeat, sed hoc supponis, ergo & determinatam vasorum vim in auxilium trahas necesse erit, quæ junctim talia efficiant, quæ velis. Simplicius mihi videtur naturæ opus. Sicuti ad alia organa, ita etiam ad folliculos nostros alluens sanguis, per varias causas, quas nemo Ill. HALLERO *Elem. Physiol. T. II. L. VII. S. III. §. 2. seq.* accuratius descripsit, imo depinxit, talibus instruitur partibus, ut per angustissima arteriolarum in folliculos hiantium oscula depluens humor, quando ex eodem venulæ resorbentes exfluxerunt fluidiores partes, in mucum determinatæ spissitudinis abeat: in ipso autem sanguine hæreere tales partes, quæ queunt in mucum verti, evincunt Experimenta Cl. QUESNAY *Oecon. Anim. T. III. p. 77.* Cel. SCHWENCK *Hæmatol. pag. 172. & 173.* Ill. Archiatrorum Comitum SENAC in *Traité du Cœur T. II. p. 98.* Eximii DE HAEN *Rat. medend. P. I. p. 79. sq.* ab Ill. DE HALLER *T. II. 133. sq.* confirmata.

§. VIII.

Fabrica glandularum folliculofarum earumque actione præpa-

præparatoria descriptis proximum nunc erit de natura & usu secreti humoris ulterius verba facere. Examinemus paululum eum, qui per insignem illam lateque expansam in omnes labyrinthi, narium & faucium recessus, tracheæ & œsophagi faccos convolutam membranam, quæ a SCHNEIDERO nomen habet, per fauces, laryngem, asperam arteriam, in pulmones usque exprimitur. Pellucidus est, lentus, insulsus, inodorus, lubricus, exsiccationis ope in lemas durefcens vel in tenaces crustas concrefcens, observante BOERHAVE *ad Ruyschium*, tenacior in narium cavo, magis tenuis & lubricus per fauces, adhuc fluidior, ubi in trachea fecernitur, mediæ inter mucum narium & tracheæ indolis, dum œsophagum oblinuit. Tali enim indole debuit esse instructus, ut sua munia rite obire possit. Quid si esset mera aqua, nec parietibus adhærere posset, deplueret in pulmones, singulis momentis suffocationis metus immineret. Si tenacitate siue excederet, siue deficeret, obesset functioni partium quas defendit, suoque muneri præstando minus par esset. Nunc autem arcet a pulmonibus, quidquid in aëre obvolitat, iisque molestias creare posset. Nervos in membrana, odoratus sedes, oblinuit, ne a perpetuis aëris injuriis afficiantur, odoriferas particulas tenet, ut eo diutius delectari queat homo. In faucibus secretus reliquisque aëriis & cibariis viis, lubricam undique viam reddit, præcipue bronchiorum sensilissimam fabricam blando linimento obducit, defendit ab acrimonia & asperitate deglutiendorum ad ventriculum ducentes canales, ut aër ex glottide expressus clarum sonum edat in causa est, ne exsiccentur cartilagines ad eam collocatæ, tenera a quibus formatur ligamenta, ipsa membrana, continuo aëri exposita, ne ab ipso exsicceetur, destruatür caveat. In hisce viis atque fabrica organorum sæviit præcipue morbus noster, hæc ex justo examine perspecta plenissimam ipsi lucem affundent, comparando eorum actiones

nes

nes integras cum iis, quando a statu sanitatis deflectunt. Jubet nunc ordo, ut ad ea, qualiacunque sint, quibus factum est, ut morbus noster extiterit, pedem promoveam.

§. IX.

Causæ proximæ seu immediatæ declarationi me accingo, quippe cujus cognitio perspecta non exiguum felici curæ momentum affert. Exspatiabor hic in amplissimum quendam campum foecundorum ingeniorum commentis luxuriantem, quibus exacta causarum investigatio spissis satis tenebris erat obvoluta. Ostendi supra, quam Veteres de origine & sede Catarrhi foverint sententiam, quam eorum Posteriores, præjudiciorum veluti Epidemico morbo jactati. Si recte enim horum introspiciantur libri, quid aliud erant, quam Commentarii & Glossæ in eruendis & detegendis Primorum de Medicina sensibus & per Theorias Medicinæ vexationes. Illis causa Catarrhi fuit destillatio humorum ex capite a perpetuis vaporibus in illud elevatis, multum eos adjuvare putarunt intemperiem cerebri frigidam ac humidam, unde cerebrum non bene illos tanquam alimentum digerere valeret, inde finxerunt aggregari tales partes, quæ tandem prorumpunt & subjectas partes infestant. Hæc perpetua fere fuit Medicorum Theoria, donec PARACELSI & HELMONTII famæ inundarunt orbem, qui Medicinam a sordibus conspurcatam mundam reddere tentarunt. Repudiarunt igitur sensus priores & cum his eorum nomine subscriptos, quoties posteriores curæ eos saniora docuerunt. Verum quid protulit talis delirantium cohors, fanaticis furni experimentis præoccupata, novam tantum Praxi Medicæ injecerunt remoram, quum per eos judicia naturæ ad Chemicorum furnos fuerint coacta. Adeas quæso spirituosum PARACELSUM, *Spiritus ex metallis aliis subtilioribus adhuc spiritibus*
C
constantes

constantes cum subtili aura, quam naribus attrahimus, ad cerebrum miscentur, inde brancha, pituita, coryza & Catarrhus ortum trahunt. L. 2. Tr. II. c. 3. de Morb. metall.
 HELMONTIUS Vaporistarum figmenta rejicit & ad oculum demonstrat, quod *vana sit vaporum adscensus e stomacho ad caput historia, & quidquid scholæ de isto garriant, fictas & aniles fabulas reputat. Hic Catarrhos non ex uno fonte, capite scilicet, unde omnes Catarrhos depluere comminiscuntur scholæ, sed ex propria cujusque partis Idiopathia, fermentis topicis superinducta, oriri autumat; contingit autem id, quoties in spiritum impetum facientem, peregrina aura, aut exoticum contagium per nervos, arterias imo & ipsum corporis habitum suscipitur. Lunæ etiam Blas, vicissitudinum operationes in nobis molitur, quæ maxime in cerebrum, itemque in nervos atque membranas sese ostendant, hæcque futuras tempestates præsentiant sæpe, ac præaugurantur. de Catarrh. Deliram. p. m. 346. sqq.* Pacatis Philosophorum perignem rumoribus WILLISIANA & SYLVIANA dogmata saniora magis, & ex ipsa natura petita erigebant caput. WILLISII sententia fuit, *Massam sanguineam nimis fusam ac in serositates præcipitatam, statim materiæ aquosæ ingentem copiam, e trachæ glandulis & arteriarum osculis exsudare facere, hanc vero materiem, quam serosam dicit, in ductus tracheales depositam & indies uberius aggestam, tandem versus putredinem alterari incipere. de Medic. Operat. P. II. Sect. I. cap. 6.* SYLVIIUS lympham vitiatam cum affectis glandulis cerebri & delabentem a cerebro liquorem allegat. *Prax. Med. L. I. c. 27. §. 29.* Mittamus Philosophorum de morbo nostro placita, quorum conditores, ab abstractæ Philosophiæ tranquillitate allekti, Medicinæ sese immiscere & morborum historiam per speculationem institutam nobis dare non dubitarunt. Praxeos ideo principia ab iis conscripta tantopere turbata esse reperies. Afferat CARTESIUS cum suis asseclis, quascunque voluerit particu-

particularum figuras in sanguine contentas, disponat eas, ordinet, figuret, utut ipsi libuerit, poros efformet particulis respondentes, modo suum ingenium, non vero natura eas demonstrat. Quodsi talibus Philosophis suum philosophandi morem adimeres, uno momento Iro redderes pauperiores. STAHLIUS *Theor. vitæ & mortis* p. 98. seq. nostrum affectum *Phlegmotarrhagiam* dicit & deducit ab appulsu sanguinis largiore ad nares, quarum autem vasa sanguinem ipsum, quia præter modum spissus est, dimittere, & hæmorrhagiam formare nequeunt, sed tenuiores tantum humores transmittunt.

§. X.

Recentiorum Auctorum plures Catarrhum a fero acri in folliculis membranæ Schneiderianæ abundante derivant, & eum recte inde derivari, si saltem cum iis per serum omnem humorem ex sanguine secretum intelligimus, non pauca sunt, quæ evincunt. Sive enim consideremus functionem earum partium, ubi sedes Catarrhi observatur, quas quippe salia sive cum cibis ad sanguinem delata, sive per vim vitæ extricata e corpore eliminare ex Physiologicis constat, sive rimemur causas procatarcticas, deinde dicendas, & inter quas impeditam transpirationem primariam esse patebit, sive contemplemur rosiones, quibus a materia Catarrhali afficiuntur palatum, os, nares &c. sive audiamus ex illis, qui materiam eandem gustu explorarunt, quod salinum saporem linguæ imprimat, sive repერიamus apud Auctores, quod variæ dyscrasiæ acres Catarrhum producant. Conf. Cel. ASTRUC *de Morbor. vener. T. I. L. IV. cap. 3. n. 3.* HOFFMANN. *Med. Rat. System. T. IV. P. V. cap. 5. obs. I. p. 225. &c.* sive videamus, non pauca exanthemata affectus Catarrhales comitari, sive consideremus denique, quod medicamenta, quæ acrimoniam

C 2   obtundunt,

obtundunt, Catarrhi vehementiam minuant, nullum omnino nobis remanet dubium, liquorem, in locis Catarrho affectis hærentem, omnino pollere acrimonia. Id interim nulli inus inficias, dari quoque Defluxiones, sub quarum saltem initio nullum humorem acrem accusare licet. Ipsa muci materies, si ea copiose nimis in suos folliculos deponitur, si talis a sanguine secernitur, quæ per nativam folliculorum resorptionem justo spissior evadat, si mucus, quo minus effluere possit, impeditur, tumentes miti humore folliculi, & suis parietibus inhærentia, & quæ inter ipsos decurrunt, vasa, prement; cum interim omnis humor corporis nostri stagnans, mora acrimoniam induat, hinc & Catarrho, si per aliquod tempus continuavit, tandem acrimoniam supervenire posse, evidens est. Humore si turgent folliculi, aut quando eorum vasa, sive propria, sive proxima, copiosiori fluido distenta sunt, motui sanguinis ad ipsos resistitur, premuntur majora, quæ inter eosdem decurrunt vasa, intumescunt portiones membranæ Schneiderianæ, etiam longius inde distantes, ad sinus cranii usque propagantur morbi effectus, laborant omnes partes, quibus hæc membrana prospicit, liquor acris ad pulmones descendens tussim excitat, folliculi ad glottidem situati si in consensum trahuntur, peccabit liquor, a quo vocis claritas pendet, pressa per papillas linguæ & narium membranam distributa medulla, & gustandi, & olfaciendi virtute exuit ægrotantem, tumens per nares, fauces, tubam Eustachianam membrana, spirandi, deglutiendi, audiendi facultatem minuit, ipsos oculos quoque affici, ex eorum cum naribus, ope meatus membrana Schneideriana investiti, nexu, evidens fit. Cum in nostro morbo altius diffuso, ob plura quæ sive obstructa sunt, sive pressa vasa, cordi resistantia præternaturalis surgat, hanc autem semper febrem excipere, communi Clinicorum experientia constet, quippe qui,

diver-

diversissimi licet sint in explicando phænomeno, tamen omnes de ejus constantia consentiunt, cum præterea transpiratione imminuta (hæc enim non potest non imminui, quando folliculi, inter quos decurrunt perspirantia vasa, turgent) massa humorum, uti par est, non depuretur, stimulus cordis & arteriarum inde præternaturali acrimonia afficitur, oritur febris, & omne, quod febribus accidere solet, symptoma.

§. XI.

Causas remotiores, ad morbum nostrum suscipiendum disponentes, procatarcticas dictas, investigare, ordo suadet. Primum itaque locum occupat Aër, fluidum illud, quo undique circumfusi sumus, quodque respirando per os, nares, fauces, ad pulmonum organa trahimus, ut ne uno quidem momento salva manente vita illo carere possimus. Alteratur ille fere singulis momentis, perpetuo enim e terræ visceribus surgente vapore, a tot corporibus vegetabilibus, animaliumque partibus, quæ continuo halitum eructant, salubres partim, partim nocivas potentias, inevitabili continet sorte. Frequentes interim & subitæ ejus vicissitudines, quas subit, per causas physicas explicandas, dum calidus modo, modo frigidus evadit, adeo machinæ nostri corporis inimicæ existunt, ut eo nullum pejorem fere hostem agnoscat. Hoc effatum est Venerandi artis Parentis HIPPOCRATIS *Sect. III. Aph. 1. antea jam citat.* Præ reliquis autem anni temporibus hyems magis dispositum reddit corpus, ut vitiis pectoris occurrant homines; quare & *Sect. III. Aph. 23.* inquit: *Hyeme vero Pleuritides, Peripneumoniæ, Lethargi, Gravedines, Raucedines, Tusses &c.* & CELSUS *L. II. c. 1.* *Hyems capitis dolores, tussim, & quidquid in faucibus, lateribus, visceribus mali contrahitur, irritat.* Mutationes

ergo subitas aëris occasionem dare Catarrho, omnes unanimi ore consentiunt, qui de Scriptis aliquid prodiderunt, quare haud abs re fore existimo, ut Epidemiam hujus anni traditurus, aëris per primos anni menses vicissitudines accurate observatas, Tabula quadam, quam hujus Dissertationis calci adjeci, sistam. Debentur vero hæcce Observationes Meteorologicæ curæ *Exp. atque Excell. Dn. D. & Prof. SPIELMANNI, Patroni atque Præceptoris mei pie Devenerandi*, qui easdem mihi benigne impertitus est. Incepit noster morbus medio fere Maji, & ut jam supra dixi, numero ægrotantium indies multiplicato, in populariter grassantem crescebat. Continuavit per aliquot septimanas, nec ulli fere in nostra urbe pepercit. Quoniam cæteroquin in pluribus, minime diris symptomatibus, erat stipatus, nec stragem ediderat, plurima jocosa in ore hominum de eo circumferebantur & communi nomine, *la Gripe*, denominatione ante aliquot lustra simili morbo Parisiis imposito, audiebat. vid. *Recueil Period. T. X. p. 368.* Num vero præter diversam die nocteque alternantem temperiem occulta adhuc diathesis in aëre continebatur, quæ ab inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendebat, unde illa effluvia corpora has febres suscipere determinavit? Vix hoc videtur probabile, cum hunc morbum per omnem Europam late vagatum acceperimus. Id inficias ire non potero, quod quandoque in aëre subtilis caustica materies insit, quæ inspirando glandulosis locis sese insinuat, eadem dolore, rubore afficiat & Catarrhi genesis producat. *Generare eam valebit liquecens nix & regelata glacies, quibus solum aqua inundatur effæta, quæ passim stagnans & putrescens, noxia inde emittit in aërem effluvia.* HOFFMANN. *M. R. S. T. IV. S. I. cap. 8. §. 8.*

§. XII.

Ab aëris vicissitudinibus nostrum morbum deducendum esse §. XI. evici. Producent illæ eundem, dum perspirationis negotium vario modo modificant; calidus aër copiosam excitat perspirationem, eandem sustinet sicca aëris temperies, inde & aqua & fordibus variis liberatur humorum massa, æstuans aër, perspirationem in sudorem cogit, justo copiosorem aquam distillando, spissiore reddi sanguinem; humidus e contra & frigidus aër, perspirationem cohibet, minuit excretionem, ad negotium sanitatis summe necessariam, unde non possunt non humores morbose abundare, fordibus acerbis scatere. Conf. SANCTORIUS, KEIL, ROBINSON, & DE GORTER, qui per experimenta, cum exquisitissima cura instituta, in leges perspirationis inquisiverunt. Id præterea adhuc observandum duco, quod, larga procedente transpiratione, humores ad illas, quas aër immediate alluit, partes, copiosiores ruant, id quod & per circulationis leges, & per secretionis principia, & per habitus cutis sub aëre calido intumescunt, ruborem, calorem, evidens est. Si igitur aërem calidiorem subito frigidior excipit, non tantum, quæ ex imminuta perspiratione surgere dixi, orientur in corpore mala, sed maxime afficiuntur illa vasa, a quibus tubuli perspirantes propius absunt, hæc ab humoribus distenta, obstruuntur, & cum humores excrementitios, sanitati noxios, acres habeant, gravius etiam laborabunt; noxas has, a largiori perspiratione, subito insigniter imminuta, fauces & via aërea evidentius præcute sentient, epidermide sicca quippe haud defensa, sed laxa, & in loco humido & calido teneritatem suam nunquam non servante. Hæc nunc ad tempestatem, quæ prioribus anni hujus mensibus fuit, applicemus: sicca erat, quæ per quinque priores anni menses obtinuit tempestas

pestas, omnis, quæ per eos decidit pluvia, vix quatuor pollicum altitudinem superavit, frigus neutiquam intensum per eosdem corpora affecit, hinc per omnem hyemem transpiratio non insigniter erat imminuta; medio Aprilis ad temperatum calorem Thermometrum ascendit, & calor cita incrementa coepit, ita ut vigesimo ejusdem mensis die jam ad illum pervenerit, qui media æstate solet obtinere, & hic insignis calor per duodecim continuos dies duravit; largissime igitur corpora perspirarunt, & ut homines caloris incommoda lenirent, vestes hyemales seposuerunt, contra SANCTORII *Aph.* 195. & DE GORTER *cap.* XI. 36. monita: a secundo ad duodecimum usque Majum frigidior denuo obtinuit aura, imo die vigesimo nono ejusd. insolitum plane frigus accessit; hinc observante SANCTORIO *Aph.* 194. tertia pars circiter perspirationis erat exire prohibita, non potuit igitur non statim massa humorum onerari, & quidem onerari humoribus impuris, hi maxime in vasis membranæ Schneiderianæ laxis, §. X. aëri præ reliquis magis patentibus, & ad quæ hætenus, cum larga fuerit perspiratio, large quoque fluebant humores, accumulabantur. Adoramus hic Divinam, quæ nostræ vitæ invigilavit, providentiam, ea miti, quam transegimus hyeme, corpora nostra perspirantia conservavit, & ne nimix sordes per brumam collectæ, transpirationem Majo imminutum ituram, malignorum morborum causam redderet, cavit; eadem ipsos, quos dixi, menses valde siccos esse jussit, ne perspiratio, per frigus imminuta, adhuc magis per aëris humiditatem imminueretur & graviores, putridi maxime morbi surgerent. Quam injustæ erant nostræ de nimia siccitate querelæ, ea ipsa contra graves ægritudines nos servavit immunes, & omnibus & exquisitis terræ fructibus abundantes stitit nostros hortos, agros, vineas & pomaria.

§. XIII.

Exposito nunc eo, quod proprie occasionem dederit nostro morbo, accidentalia quoque paulisper perpendere animus est, a quibus alias quoque Catarrhos surgere est observatum, his enim perspectis, plurima cognitu necessaria in ipsam curam redundant. Demonstrant ea rationem, quare unus homo præ altero citius decumbebat, & diutius ab eo continebatur. Huc itaque trahas necesse est, quæ solidi vivi vim infringendi & massam sanguineam humoribus augendi, occasionem præbuerunt. Præter æris potentias, quas §. XI. explicui, alimenta & potulentam suam symbolam ad producendum Catarrhum conferunt, præprimis illa, quæ glutinosa indole, nec bene fermentata, humores nostros ita viscedine sua inquinant, ut deficiente partium vitalium tenore, citissime stases exoriri possint. Felices omnino Argentoratenses, quibus sua Alsatia tantam quotannis optimorum vini generum abundantiam largitur, ut non opus habeant ad liquores spirituosos, quorum in fermentationis modo facilis error committi potest, confugere & inde sanitatis pericula experiri; quibus quoque tanta crescit rerum copia, adeo insignis est omnis generis animalium abundantia, ut facile cibus ex farina non fermentata paratis careant. Nec suo effectu & illa defraudantur, quæ in nimia quantitate, nec bene præparata, ventriculo ingeruntur, sanguinemque eadem labe conspurcant. Quam lubenter ab hoc errore Concives nostros immunes prædicaremus, si id per veritatem liceret! sicco pede haud prætereundi sunt potus spirituosius cujuscunque generis, justo copiosius hausti. v. LANG. *Opp. T. II. p. 40. cap. 7. not. w.* nec non aquæ turbidæ limosæ aut multis impuritatibus scatentes, a quibus jam Illustr. LINNÆUS febrium causam derivat, in *Diff. de Febrium intermitt. causa* §. 54. Circa illum Argentoratenses

D

parcius

parcius quam gentes magis Septentrionales peccant; ab hoc, cum ubique copiosissimæ optimæ aquæ scaturigines apud nos saliant, nunquam vel unus ægrotavit. Motus corporis, qui, si moderatus ejus usus, sanitati quam maxime proficius est, ita corpus, si nimius, viribus depravat, enervat, ei torporem inducit, & præterea fluidiores partes dissipando, ex corpore expellendo, cæterosque inspissando frequentissima morborum suscipiendorum causa evadit. Non minus quoque otium multum & somnus diu protractus ad inspissationem fluidorum & torporem solidorum disponit. In hunc censum quoque veniunt sinceri sanguinis excretiones sive artificiales, sive naturales sponte vel arte inconsiderate suppressæ, quibus contingit, ut solidorum tenor pedetentim ab humorum abundantia labefactetur, eisque legitime circumagendis impar evadat, inde in universo corpore molestiæ, ita ut frequentissimam Natura luctam cum iis instituat: hinc qui ex magis borealibus regionibus ad nos veniunt, & in climate vitæque genere, quod sanguinem magis exæstuat, quam eorum corpus hætenus expertum est, sanguinis subtractiones negligunt, facile varios apud nos incurrere solent morbos, qui autem imminuta humorum quantitate facillime profligantur. At & ipsa humorum quantitas, nimium imminuta, nostro morbo ansam præbere poterat, cum exinde quoque solida laxa reddantur, plethora a debilitate oriatur, atque secretionis negotium turbetur: quale exemplum memorant Nov. Act. Phys. Med. Vol. I. app. p. 151. Tandem & animi pathemata, mœror & tristitia, timor & pavor ingens fomitem conciliant, unde partim infringuntur naturæ vires, & sanguis in regis HARVÆI orbitis retardatur, aut constringuntur, inexplicabili prorsus ratione, ultima vasorum oscula, & ne illa emittunt quidem, quæ sanitati proficua sunt. Recensitis ergo & causis remotioribus accidentalibus a rebus non naturalibus

turalibus petitis ad ipsa symptomata plenius evolvenda transeo.

§. XIV.

Symptomata nostri morbi ceu effectus pro diversa ætate, temperie, sexu variabant, nec in uno subjecto semper talia observata, qualia fuerunt in altero. Itaque omnibus, quotquot invadebat nostra febris, primum caput fuit tactum & ab eo dependens nervosum genus, quare & capitis dolor obtusus, gravativus, vertiginosus, eos vexabat cum subitanea statim a primo invasionis tempore virium prostratione. Notatu dignum est, partem anteriorem capitis male eos habuisse, qui non graviter decumbabant, quod præcipue a vasis anterioribus cerebri, lammam cribrosam ossis ethmoidei perforantibus, obstructis deduco, unde impetus major fiebat in vasa eorum lateralia cum eis communicantia. Hoc manifesto apparuit in tenerioribus subjectis, quibus, sanguine per nares effluente, dolor capitis fere uno momento cessavit. Defectus virium nec eos excepit, quorum corpus lacertosum alias & insigni robore gaudebat, ita ut gravius quandoque lecto decumberent, nec corpus & caput præ nimio torpore atque dolore erigere & movere potuissent. Anxietates præcordiorum eorumque angustia, respiratio laboriosa, suspiria, quæ interdum ægrotum torserunt, ipsi omnem salutis recuperandæ spem abripiebant, & totum vitæ negotium ad triarios reduxisse videbantur. Hæ animi inquietudines, nocturno tempore, secundo jam die, cum morbus incrementum ceperit, accesserunt. Agrypnia præterea fere assiduæ, ita ut primam & alteram noctem vix non omnes satis insomnem transegerint, tussis, sternutatio, ardor, pruritus in faucibus, naribus, tonsillarum inflatio, & glandularum maxillarium, eis quam ma-

xime fuerunt moleſta. Hæc ſymptomata, licet malignitatis quid in ſe habere viderentur, non continuo, multo minus diu ægros offenderunt, ſed mox critica evaſerunt, ſuccedente varia ſalubri excretionem. De rara febris Catarrhalis ſolutione per maculas *Effere* dictas & excretionem copioſam materiæ primo viridis, deinde ſubrubræ, tandemque cineritiæ ex nare ſiniſtra. v. *EPH. N. C. Cent. III. & IV. obſ. 144. p. 332. ſeq.* Admiranda hic utique Naturæ autocratia, ubi, ſi læte ea operatur, Medicus nil niſi ſpectatorem attentum quaſi agit, quam vero, ſi actuoſa nimis, retinere; ſi torpet, excitare ipſi neceſſe erit.

§. XV.

Natales ſuos traxiſſe noſtrum morbum a repletionem humorum propter ſuppreſſas vias orta, per quas ordinaria naturæ lege tranſpirationo contingere debet, ſupra §. X. evici, non minus ergo conſentaneum eſt, eaſdem, reſeratis a Natura poris, ruruſus finem ſuum obire. Hæc viſciens, multipotensque, benigna adeo in corporis ſalutem, tales ciebat motus, ut ſæpius abſque medentis ope, hoſtem ſuum per largos ſudores ex univerſo corpore propelleret. In aliis manabant e naribus, fere liquentes humorum guttæ, crebrior tuſſis & frequens expectoratio corpus ab abundante hocce humore privabant, inde capitis dolores, anxietates præcordiorum, reſpirationo moleſta, laſſitudines artuum uno fere impetu fuerunt proſtigata. Retentus in aliis humor membranam tot narium mæandros obducentem intumeſcere fecit, inde pruritus in iis contingens in multis ſternutationem excitabat, ſæpius valde enormem. In aliis ſtillicidium materiæ mucoſæ & ejus ex profundis pulmonum latebris ejectione cum frequenti ſcreatu & tuſſi inſequabatur, quæ quoque moleſtiæ, reſtituta per poros cutis perſpiratione, pedetentim evanuerunt.

runt. Jungo nunc & eas, quæ in urina præcipue observatæ fuerunt, mutationes. Tenuis erat in principio morbi aurantio colore tincta, circa criseos tempus coloratior, sedimentum dein deposuit albicans, mucii instar. Observarunt jamjam Medici WRATISLAVIENSES in *Hist. morb. p. 116. quod urina in hoc morbo peculiare quid habuerint, post brevem enim moram parietibus vitri induxerant cutim ex albo rubentem*, manabat interim hoc tempore in largiori quantitate, excretionem cutaneam & parciorem e naribus fluxum compensans. Alvina excretio paucissimis emolumentum afferebat. Lingua non aspera, verum lento glutinoso succo obducta squalebat, quæ vero, crisi facta, rubro iterum colore suffundebatur. Assumpta alimenta & potulenta ordinarium saporem linguæ imprimebant. Hæ fuerunt viæ, quibus Natura salutarem morbi exitum moliebatur, quæque Medico naturæ ministro, optimam aperiebant methodum, tunc observandam, quando natura torpida fiebat, quomodo judicio & prudentia excitanda, & in rectam, justamque viam erat reducenda. Hoc præcipue valebat in iis, quibus ob nimiam humorum tenacitatem, segniores fiebant solidorum vires, promovendis & absolvendis secretionibus impares. His positis, attendere necesse fuit medentibus, quamam via præcipue materies e corpore secedere fuerit molita, ut adjutrices dein manus præstare potuerint, & aureæ artis Parentis regulæ satisfacere: *Quæ ducere oportet, quo maxime vergant, eo ducenda, per loca convenientia. Sect. I. Aph. 21.*

§. XVI.

Transeo ad signa diagnostica, quorum plura in expositione symptomatum §. XIII. & XIV. jamjam recensita occurrunt. Signum pathognomicum seu character specifi-

cus nostri morbi erat gravedo, tussis, sternutatio, quibus materies mucosa in corpore collecta & ex eo ejecta fuit, hac eum facillimo negotio ab omnibus aliis pectoris morbis distinguere licuit. Hæc sese ei jungebant statim fere in principio morbi, ut & illi, qui Medicos se haud profitebantur, hac præsertim tempestate, morbum nostrum jam prædicere potuerint. In quibusdam interim subjectis, morbus licet idem contingeret, suam tamen formam non statim induebat, sive ob deficientem virium inopiam, sive materiæ peccantis ad secretionem & excretionem ineptitudinem, sive quoque regimen minus exacte observatum. Ejusmodi præsertim acciderunt in teneris infantibus, vel subjectis ætatis profectioris, vel valetudinariis, quæ vero uno vel altero die elapsis, per adhibita ea, quæ Medici prudentiam expectant, cito sese prodebant. Pulsus frequentiores, celeriores erant. Magna quidem & ratione individuorum eos intercedebat differentia; sicuti in cholericis, ubi naturaliter multo citior est pulsus quam in phlegmaticis, hic quoque & suam efficaciam haud intermisit, dum multo intensior animadverteretur in illis, mitior vero in his, sanguineis mediam tenuit viam. Hi vero pulsum rhythmici, versus noctem, imminente febris majore impetu, augebantur eximie, cum interdiu mitiores rursus lenesque evaserint. In illis, quorum solida nimia irritabilitate peccarunt, multo frequentius micabat pulsus, qui quoque ratione quantitatis materiæ mitius ægriusque decumbebant. Sanguis e vena missus, vel e naribus erumpens, spissus erat, statim post emissionem in thrombum concreescens, serum, cui crassamentum innatabat, ordinaria flavedine fuit tinctum, illud vero nonnunquam tenui, albida pellicula erat obductum, haud tamen glutinosa, id quod maxime observatum fuit in illis, quibus dolor & gravitas præcordia oppresserant. Plurima alia signa a facie, ore, naribus, petita, de quibus hinc

hinc inde Auctores loquuntur, silentio prætereo, contentus illis, quæ magis manifesta sunt, & nunquam non omni tempore obvia.

§. XVII.

Signa nunc evolvenda veniunt, de quibus Medicus iudicium de exitu morbi ferre debet, quod frequenter adeo difficile, ut maxima prudentia & iudicio opus sit, ni artis detrectatoribus ridendi materiem offerre, sicque arti & nomini suo fere æternam notam inurere velit. Verum adeo obscure quædam, densisque tenebris sæpe obruta latent, quæ Medicum & adstantes omnino fugiunt, ut præter omnem expectationem ægrotum invadant, tumultoque præcipitem dent, quid inde mirum, si quandoque responsa dant oraculo delphico obscuriora? Sunt tamen characteres, ab Auctoribus consignati, quos utique in consilium trahat, necesse semper erit, hinc inde tamen occurrunt, qualia individui constitutio expectare non permittit, & quanta non est in iis differentia! Quo mitiora itaque apparent symptomata, eo major salutis spes; quod autem non in omnibus casibus quadrat, præcipue in malignis febribus, ubi patiens querulus, quam nil mali sentiens, fere optimus. In nostra vero febre & illi, qui gravioribus symptomatibus obruebantur, per unum & alterum dein diem ordinario diutius ægrotabant. Majus etiam periculum erat in illis, qui imbecillitate corporis laborabant, aut in valetudinariis, aut labe quadam visceris affectis, aut senibus. Observavit HIPPOCRATES *in senibus coctionem non admittere Catarrhos, S. II. aph. 40.* & GALENUS ad hunc locum observat, *Destillationes ex humore frigido ortas neque in juvenibus facile coqui.* Ratione loci CELSUS Catarrhos optime distinguit *L. 4. c. 4. Si in nares destillatio fiat, leve est, pejus, si in fauces, pessimum, si in*

si in pulmones, ubi periculum adest ab exulceratione, qui & addit, si destillationes breves neglectæ fuerint, longæ esse consueverunt. In genere & de nostra febre prædicare possumus, quod ad singulos morbos retulit GALENUS *Comm. in Progn. L. 16. Summa* & *argumentum omnis prænotionis* & *moribundorum* & *reconvalescentium*, est *comparatio morbi roboris cum ægrotantis facultate*, *potentior si fuerit morbus, morietur omnino homo, si vero infirmior fuerit, quam ægrotantis vires vitales, non morietur, si nihil peccatum &c.* De vita periclitari solent corpora minus perspirantia, inde quoque frequentia deliria & comata observabantur. Lethargum huic feбри aliquando evenire jam RHASES annotavit. Sanguis secta vena eductus, cujus superficies tenui crusta erat obsessa, inflammationis metum incussit, præcipue si jam & laterum dolores sentiebat ægrotus, quin metum quoque auxerunt rubor oculorum, scintillæ veluti igneæ observatæ, lingua arida, sicca, aspera. Sanguinis guttæ e naribus erumpentis critico tempore optimæ omnibus erant: sic quoque reliquæ evacuationes, nec quantitate, nec qualitate peccantes, criticis diebus contingentes, quibus symptomatum ferocia fuit imminuta. Tandem etiam notandum, febrem nostram recidivis quam maxime fuisse obnoxiam, quum ejusdem præcipue aëris injuria fruebantur homines, qui sibi eam induxerant.

§. XVIII.

Antequam Medicus curam suscipit, hæc indaget necesse erit, ut 1) morbi genium sibi quam maxime cognitum reddat, illum secundum subjecti temperiem exacto scrutinio exploret, partium sympathiam cognoscat, plena intaminataque Practicorum observata evolvat, quibus demum subsidii instructus, fausto omine eruet morborum naturam.

naturam. Hæc licet primo intuitu sint difficilia, quum talia sæpissime quoque morbis sese associent, quæ inaudita sunt, nec in ullis Medicorum fastis obvia, officium tamen medentis est agere; nec in re ancipiti Naturæ viribus tantum fidat opportunum, ut ipsi dein, *an leni medicatione, an vero desperata uti debeat in casu desperato* secundum HIPPOCRATIS præcepta, toties hæreat *aqua*. Hæc præcipue observantur in Epidemiis, quum externa intus venientia, aut extus applicita, corpora ita invadant, nulla habita differentia, ut variæ symptomatum complicationes animadvertantur, de quibus rarissime aut nunquam Practici verba fecerunt. In hoc rerum discrimine lenissimam simplicissimamque feligat methodum Medens, ipsamque Naturam ita dirigere tentet, donec plenissima ipsi lux affulgeat & hinc inde symptomatum complicationes sese magis evolvant. Sunt enim non raro Naturæ motus, qui rite observati Medico viam commodam aperiunt, quam presso pede insequitur; quos evertisset ante, si in medendo temere quid suscepisset. Quodsi itaque rem compositam esse videbit, ut omnium symptomatum analyfin rite instituere, totamque historiam morbi ante oculos veluti sibi sistere valeat, reliquum erit, ut justam & ratione fundatam medicamentorum exhibitionem observet, qua naturæ motibus omni ex parte occurrere, eundem profligare & symptomatum syndromen avertere possit; scilicet uti in nostra febre, urgente æstu, quo caput obnubilatum, totumque corpus calore sicco occupatum fuit, temperantibus ejus vires infringendæ erant, donec sedato sudor emanaverit, quem dein adjuvare artis regula erit. Remedia eligat selecta, causæ morbi accommodata, pauca, nec farragine opus, quæ nunquam non Medicum symptomaticum olent. Hæc de generali cura sufficiant.

§. XIX.

Causæ nostræ Epidemiæ consideratio, attentio ad symptomata, quæ eam comitabantur, §. XIV. monumenta denique, quæ nobis fida Observatorum industria reliquit, ad tres Indicationes respicere fecerunt medentes, ad Evacuationem nimirum humoris præter modum in membrana Schneideriana collecti, ad impediendam porro uberiores muci in illam partem effusionem, ad febrem denique, si quæ accessit, temperandam, moderandam, tollendam. Prima Indicatio feliciter obtinebatur transpirationis negotium prudenter incitando, dum enim ad vasa exhalantia humor tenuissimus copiosius appellebat, is qui in folliculis stagnavit, diluebatur, & a venis reforbentibus fugebatur & ex glandularum orificiis excretoriis effluebat, ex corpore eliminabatur. Bene autem prudentes cavebant, ne calidiore sive diætâ, sive medicatione, humorum motum nimis intendendo & febrim, a qua præcipuum Epidemiæ periculum pendebat, augerent, & sanguinem per vasa jam ex morbo pressa, urgendo, inflammationem excitarent, & humores auctâ arteriarum actione & dissipatis principiis aqueis phlogistica spissitudine densarent. Moderato & conclavis & lecti calore ad exteriora determinabatur sanguinis motus, impellebantur stagnantia fluida; largiori Aquæ calidæ potu, quam, Vegetabilia demulcentia, Flores Bellid. Paralyf. Farfar. Verbasc. Papav. Rh. Viol. Scabios. Herbas Chrysosplen. quod nostrates Nasturtium Petræum dicunt, varia Adianthorum genera &c. cum ea infundendo, temperandæ quoque acrimoniæ aptam reddiderunt, & insimul diluerunt humores, & materiem perspirationi aptam corpori ingesserunt: propinarunt quoque suis ægrotis Saponaceos vegetabilium succos, Mel, & variorum Syruporum & Conditorum genus, id maxime quod acidulo sapore & sitim

sedare

sedare & præ reliquis magis humores dissolvere comper-
tum est, ex Succis Citri, Rubi Idæi, Grossulariæ, Moro-
rum, Cerasorum, Agrestæ &c. paratum; & inde ut mu-
cus spissus resolutus fuerit, resorberi & expelli potuerit,
feliciter obtinuerunt: eodem scopo etiam peraptas fuisse
Aguas Selteranas maxime fuerunt experti, has nec calidas
nec gelidas pro potu ordinario propinarunt, aut eis De-
cocta ex Lignis aut Radicibus Guajaci, Sassafr. Cichor.
Scorzon. Sarsaparill. Vincetox. Petrosel. Polypod. Glycyr-
rhiz. &c. quibus & sive Hordeum sive Avena adjiciebantur,
substituerunt; diluendi, attenuandi, resolvendi, de-
mulcendi scopo etiam egregie inservierunt Juscula vitulina,
aut ex pullis gallinaceis parata, quibus Folia recentia In-
tybi, Chærefol. Taraxac. &c. Radices præterea recentes
Apii, Scorzonæ Tragopog. &c. incoquebantur; huc quo-
que fecerunt Cremores Hord. Aven. Gram. Esculent. Sago,
Oryz. &c. ex jure bovino parati, quibus ægrotorum cor-
pora alebantur; nec negligebantur, quæ Chemia dissol-
vendis humoribus parat, medicamenta, Antimonium Dia-
phoreticum, Sulphur Antimonii tam impurum, quam
auratum, Regulus Antimonii Medicinalis, Magnesia Opa-
lina, his prudentiores Medici sic dicta absorbentia, Conch.
Ocul. Cancrorum Dent. Apri & Mandibul. Lucii piscis &c.
& aquas destillatas diapnoicas adjecerunt, non quod ali-
quem effectum ab iis substantiis expectarint, sed ut mori
recepto, quo Nostrates & Pulveres & Mixturas, ut di-
cunt, temperantes & appetunt & præscribunt, aliquid
darent. Cum nostrum vitæ genus neutiquam medicamen-
ta exagitantia in ægrotantibus admittat, cum blande tan-
tum perspirationem promovere judiciosi Medici esse con-
stet, cum Alcahol sanguinem inspissare, hinc nostri mor-
bi causam etiam augere evictum sit, hinc nec Alcalia vola-
tilia, oleo empyrevmatico foeda, Spir. Corn. Cerv. Tart.
Fulig. &c. nec Essentiæ aut Tincturæ spirituosæ ab aliis

licet commendatæ, exhibebantur. Elixiria Pectoralia, Effentia Alexipharmae, Pimpinell. Succin. &c. relinquebantur illis, qui præcordia satis ferrea habebant ut maluerint forsan ex hypothesi ægrotos trucidare, quam ex justo, quod Naturæ studium solum dare potest, ratiocinio eisdem servare. Medicatio, quæ ad Primam indicationem fuit adhibita, Secundæ quoque satisfecit egregie, ei ulterius respondendi ergo, & crebriori Clysmatum injectione, & ore ingestis Eccoproticis, humores ad inferiora invitabantur, affluxus humorum a ventribus superioribus revelbatur. Enemata parabantur simplicissima ex Aqua, cui parum sive alicujus unguinosi, sive Mellis, sive etiam Salis, si alvus suo muneri non respondit, adjiciebatur; Rhabbarum, Manna, Tamarindi, Cassia, Flores Acac. Persic. Violar. & inde parati Syrupi, Serum Lactis Tamarindinum, quod HUXHAM *Essay on Fevers* p. 229. laudat, erant illa medicamenta, quibus alvus laxabatur. Et a largo Salium, & ab omni Cathartorum Refinosorum usu prudentiores abstinebant, jure exinde & augmentum febris, & nimiam subductionem partium diluentium ex sanguine, & augmentum acrimoniæ humorum metuentes. In tussicula, quæ quosdam nostra Epidemia affectos, etiam postquam morbus jam cessasse visus fuerat, incommodavit, adeo egregiam operam præstiterunt Eccoprotica, ut præsentaneam inde opem non pauci fuerint experti. Ipse ego in Catarrhali hocce theatro tragœdum egi, atque ex horum exhibitione mox in melius fui restitutus. Dum his duabus Indicationibus causa febris expugnabatur, hinc cum iis etiam Tertiæ fuit prospectum; illa autem, si crescere visa fuit, tunc & Venæsectionibus & Nitro ejus vires imminuebantur, Decoctum Pulli tunc Seminibus frigidis majoribus & Nitro maritatum egregie se gessit; Clysmata, aliquot ante paroxysmum horis, ut sub ipso superiora defenderentur, & humore diluente ditetur sanguis,

guis, injiciebantur; sed injiciebantur quoque mox postquam insultus cessavit, ut excretio materiæ sub eodem coctæ promoveretur. Ubi autem febris ad genus inflammatorium ascendere fuit visa, tunc & iteratis Venæsectionibus & Camphoræ usu periculum avertere tentarunt.

§. XX.

Hæc fuit methodus, qua feliciter cessarunt febris nostræ insultus, vires pristinas recuperarunt ægroti, citoque cum sanitate in gratiam redierunt. Superest, ut adhuc verba faciam de quibusdam remediis heroicis, quæ ab Auctoribus circa Catarrhum ita reperio agitata, ut quidam ea maximis laudibus extollant, alii omni data opera deprimere allaborent.

Opiatorum laudes, & in hoc affectu, extollunt Observatores. Nunquam satis laudandus TRALLES in *Tract. de Opio Sect. III. p. 131.* ait: *Centenas & millenas forte tusses Catarrhales sustuli, exhibendo opium solidum, vel liquidum, quum ei altero die purgans subjungeretur.* Præfert Eximius Vir Opium Diascordio, Mithridatio, Theriacæ & aliis medicamentis, quæ Opium ingreditur & quæ prisca Medici commendarunt. Et cum omnino nunc sit evictum id quod etiam Cel. Vir *l. c.* solidissime pro more probat, quod Opium sanguinem dissolvat, & perspirationem promoveat, hinc illud omnino videtur primæ nostræ Indicationi respondere, nulli igitur miramur, id ipsum & ab Auctoribus ab eo citatis, HELMONTIO, SYLVIO, WILLISIO, ETTMÜLLERO; WEDELIO, YOUNG, HOFFMANNO, SCHULZIO, FULLERO. SYDENHAMO *locis cit.* & a multis aliis Auctoribus ad affectus Catarrhales laudari, maxime cum idem etiam pulmonum a materia Catarrhali irritationem & inde metuenda & incommoda & pericula præ omni reliquo medicamento sopiat. Nostrates in hac Epidemia

ab Opio abstinuerunt, cum remedia §. antec. recensita sufficientia viderint ad mucum attenuandum, & ad perspirationem promovendam, & sana Theoria jubeat mēdentes a validioribus abstinere, quando mitiora sufficiunt. Id adhuc adjiciendum esse duco, quod HUXHAM in ea, quam describit febre, intensissimam tussim difficulter opiatīs potuerit cohibere. Nec tanta erat tussis, quæ nostrum morbum comitata est, vehementia, ut hypnotica exegerit. Becchica vero demulcentia, quibus vulgo utimur, Sperma Ceti, Butyr. Cacao, Oleum Amygd. dulc. Syr. Alth. Fernel. correct. Viol. Papav. utriusque, de Jujubis, de Liquirit. Capill. Ven. Pasta Alth. Troch. de eadem, Becchic. albi, citrin. nigr. Extract. Liquirit. vulgo *Reglise*, Tabulæ Pectorales, quæ inter nos a Parisiis denominantur, Mel vulg. Narbon. Decoct. & Syrup. a Pomis parat. &c. irritationi bronchiorum a materie Catarrhali acri sopiendæ ex voto suffecerunt.

§. XXI.

Venæsectionis administrationem circa, ab omni tempore, quo Medicina excolitur, fere in singulis morbis diversissimas Practici sententias aluerunt. Alii eam ad cœlum extollunt, alii ad orcum usque damnare student. Mei non erit, diversas Auctorum opiniones & argumenta recensere, nec longo verborum circuitu in sanguinis missionis utilitates & noxas inquirere, id enim a scopo meo nimis esset remotum. Hæc vero examinare operæ pretium dūco, an in nostro morbo sanguinem mittere necesse fuerit, nec ne. Saltem illi crassiori in aëre mihi nati videntur, qui præjudicio, ex falsa Theoria orto, auctoritate quorundam clinicorum, quorum experientia uni aut alteri naturæ miraculo nititur, formato, negativam cunctis viribus contendere audent. Finxit illis meliore ex luto præ-

præcordia Titan, qui ægros exacte inquirunt, symptomata accurato sensuum scrutinio examinant atque perpendunt, regionem, quam incolunt, vitæque genus exquisite rimantur, & sic sequelas tristes, indicationibus ratione firmatis, omnino avertunt. Magna utique est HOFFMANNI fama, qui *præsentē febre Catarrhali Venæsectionem diuturnitatem Catarrhi adducere* scribit. T. IV. S. I. c. VI. p. 133. §. XI. & ACT. EDINB. l. c. istos, qui *lipothymiis obnoxii erant, quando in Catarrho ipsis vena fuerit secta, ægre restitutos fuisse monent*, & SENNERTUS L. de Febris, c. 17. ait: *Catarrho & tussi Epidemia maximam hominum partem a. 1580. correptam, vix vero millesimum quemque mortuum esse, nisi qui vitia quædam diuturna, & latentia in visceribus habebant, & qui sanguinem aperta vena mittebant. Experientiam enim hoc comprobasse, omnesque fere mortuos esse, quibus vena aperiebatur, & Romæ tunc temporis ultra 2000. hominum hoc malo extincta esse, fortasse & hac de causa, quod Itali Medici nimis prompti sunt ad mittendum sanguinem.* HUXHAM proficuum invenit Venæsectionem, imo ob eam diutius neglectam, in pleuritidem, peripneumoniam, febrem Catarrhalem abiisse refert l. c. TISSOT l. c. p. 149. & suo in casu Venæsectiones utiles reperit. Si dicendum quod res est, Venæsectio, ubi levis admodum febris, & symptomata, quibus ea stipatur, non urgent, & natura sua molimina jam exsequi incipit, ut nullus metus inflammationis urgeat, potuit omitti, maxime si tales erant ægri tractandi, qui difficilius sanguinis detractionem admiserunt; cum autem noster morbus originem duxerit ab aliqua excretionē humorum impedita, cum in eodem vasa minora fuerint obstructa, majora pressa §. X. & hinc semper aliqua causa inflammationis prægumena obtinuerit, cum ei facillime febris accesserit, cum & morbo nostro interdum symptomata inflammatoria supervenerint, & Epidemias Catarrhales in inflammatorias abiisse, loca §. IV.

§. IV. citata loquantur, malignitas etiam, quæ §. cit. fluxionibus supervenit, a sanguine stagnante corrupto non improbabiliter deducatur, vasis præterea majoribus depletis minora & facilius suos liquores exhalare & alios reforescere queant, sanguinis missio quoque ad præcipua Revelentia pertineat, hinc mihi saltem ultra omnem dubitationis limitem positum videtur, venæsectionem in nostro morbo ab omni Indicatione therapeutica fuisse indicatam, eandem quoque inter præcipua pertinuisse, quæ Indicatio prophylactica requirebat. Nec me movent, quæ alii, fallaciam causæ non causæ ut causæ committentes, de ejus adhibitæ noxis clamitant. Id interim me neutiquam latet, plures e nostro morbo evasisse, sine quod ipsis sanguis detractus fuerit; sed prostant etiam exempla, quod homines sine Medico convaluerint, occurrunt observata, quod mortales assumtis venenis supervixerint, quod ex mediis flammis sani evaserint: num inde prudentes sibi persuaderi patientur, nunquam Medicorum consiliis uti, venena assumere, in medias flammis se præcipites dare? Ut jam non allegemus, quibus sanguis non missus fuit, longius cum ægritudine conflictatos fuisse, id saltem adjicio, fuisse casus, ubi venæsectio absolute instituenda fuit, & eam omisisse piaculo fuisset. Redigo eos in classes sequentes: 1) Æger sanguineus, in quo & evidens sanguinis æstus hæmorrhagia per nares bonis ægroti rebus fuerit sedatus. Quid si ille fluxus non respondisset, nonne stases, inflammationes, deliria, gangræna & mors comites sese junxissent? 2) Intermissio evacuationis hujus affuetæ per longum tempus. 3) Evacuatio sanguinis naturalis suppressa, inde enim plethora in corpore gignitur & eadem mala presso pede sequuntur. 4) Majores febris insultus, ita ut in quibusdam locis, præcipue organis respirationis dicatis, molestiæ, anxietates præcordiorum &c. fuerint ortæ, inde non levis inflammationis futuræ metus,

aut jam factæ indicium , ad quam avertendam , quid Venæsectione prius ? Ideo quoque morbus in nonnullis sub peripnevmonix larva incessit. Nec unica saltem Venæsectione contenti erant saniores , repetebant eam , quoties symptomata persistentia eandem repetere jusserunt , benignari , non numerum , sed effectum modum ponere medicationi ; eandem quoque omni tempore instituerunt , vulgo quidem in principio morbi , & versus paroxysmum , si autem in ipso paroxysmo symptomata urserunt , eandem de novo administrare reformidarunt neutiquam , nec ab ea abstinuerunt , licet sudarint ægri , quando tales apparuerunt apparitiones , quæ eam suadebant ; recte secum reputantes , illum optimum esse Naturæ ministrum , qui peccantes ejus motus prudenter corrigit ; absurdum esse a mechanica natura rationalia molimina expectare. Nec omittebatur Venæsectio , si morbus , postquam jam per aliquot septimanas duravit , talia quæ eam suaserunt exhibuit phænomena , hæc ipsa enim vades erant , Naturam neutiquam adhuc ita esse debilitatam , ut evacuationem non admitteret.

§. XXII.

Ad aliud remedium nos ducit ordo , symptomatum quorundam furori oppositum , de cujus effectu pauca quædam adhuc afferre animus est ; sunt illud Vesicatoria , quæ & commune a Practicis fatum cum venæsectionibus experta fuerunt. Laudantur quippe ab his , culpantur ab illis. Verum , quod forsan idiosyncrasix , temperiei ægroti , applicationis tempori , aliisque circumstantiis adscribendum fuisset , id remedio dein inconsiderate latis impendere solebant , inde perire videtur Medicinæ promittentis fides & Observationum auctoritas. Vigiliæ , dolores , deliria ea intendere potius , legimus apud BORELLUM

Cent. I. obs. 40. convulsiones quoque & alia tristia symptomata quandoque eorum applicationi supervenisse EPH. N. C. *Dec. II. a. 9. obs. 131.* loquuntur. Nostro in casu optime sese exhibuerunt, de his eadem meminit HUXHAM *l. c.* *Pone aures ac inter scapulas admota, dolori capitis, tumori, asperitati faucium, certissimum tulerunt levamen, quin etiam nimiam in pulmones destillationem. cursum acris colluviei avertendo, prohibuerunt.* Acria enim sunt hæc vesicatoria ex Cantharidibus facta, quæ ex sua natura, & in viva solida agentes, non alio modo, quam irritando, effectum edunt. Ita vero & tunc temporis comparatum est cum nostri corporis partibus, uti id in morbis singulis diebus animadvertere licet, ut scilicet irritata una parte in consensum & rapiatur altera, tota natura fiat actuosior, ut motus cieat enormes. Infertur itaque per ea materiæ hærenti impetus, ut crebrioribus lacessatur motibus, sic stases solvantur, & materies angustissimis tubulis impacta, sive in reliquum humorum circulum reducatur, sive exhalet. Adducunt ea insuper sua irritatione humores, ut epidermis in vesicam a cute separata elevetur, & materies larga in quantitate eo derivetur, liberatur ideo & locus oppressus, & non possunt non & symptomata, a stasi humorum producta, felicem fortiri eventum. Per plures dies locum apertum fervare necesse est, ut & suppuratio contingat. Triste prognosticon eruit Medicus, torpore nimio irritabiles partes tactas esse, si non in larga quantitate e superficie materies educitur. Applicationis tempus utique observandum est; exulent ea, natura actiosa existente, quod circa paroxysmi tempus contingit, plus enim inde exasperaretur malum, quam quod ei suppetiæ ferrentur. Non minus quoque præparatum sit corpus eorum, quibus admoventur, plethora absit, & materiæ morbificæ vires aliquatenus fractæ sint necesse est, dolorem alias tunc temporis adeo im-

manem

nianem excitarent & ægrum distorquerent ita, ut vivis adhuc an mortuis accensendus, sit dubitandum. Vesicatoria cucurbitulis ac ulceribus cauterio excitandis, quæ priscis Medicis in usu erant, recentiores substituunt; minus horrenda est eorum applicatio, & id quod de cantharidibus sanguinem subit, humoribus resolvendis etiam apprime est aptum. De Vomitoriis adhuc sermonem injicit TISSOT. *l. c.* quod in nonnullis subjectis, quibus saburra in primis viis collecta fuit, ea utilia deprehenderit. Verumenimvero quum morbus, quem ipse describit, nostro pluribus gradibus major erat, nec nostri ægroti de talibus symptomatibus, quæ saburræ præsentiam in primis viis manifestare potuissent, conquerebantur, & ab iis abstinebant Nostrates, maxime cum exinde congestio ad superiora potuisset augeri, ipse morbus gravior reddi, vasa pressa per morbum citius inflammari, imo rumpi. Nec concussio inde facta mucum folliculis impressum potuisset expellere, antequam is fuerit attenuatus; sed quando attenuatus fuit, per debitam medicationem ipse, sine quod membrana Schneideriana concussa fuerit, effluxit.

§. XXIII.

Reliquum est, ut tandem de Prophylaxi nec non de Diæta, quam ægri toto morbi decursu observare jubebantur, sermonem faciam. Consistit illa in legitimo sex rerum non naturalium usu, quæ in gignenda nostra febre singula suam symbolam conferre potuerunt. Evitent illi, qui tuti a morbo Catarrhali esse velint, omnem aëris frigidi frequentius commoti admissionem, qua humores per colatoria cutis excernendi reprimuntur, pori vasorum cutaneorum occluduntur, sic massa sanguinea minus laudabilibus succis oneratur, & morbo fomes accenditur; subitæ aëris hujus injuriæ convenienti vestitu avertantur, loca

quærantur tunc temporis temperata, ne transpirationis negotium frequentioribus mutationibus obnoxium reddatur; accidit ideo illis, qui morbo nostro capti fuere, si iterum tali auræ se exposuerunt, ut novis insultibus obnoxii redditi fuerint. Quam primum ex torpore corporis vel mentis, coryza &c. morbi primordia sentiunt, per horas matutinas sese lecto componant, & epotis aliquot calidæ vasculis expellant id, quod ipsis morbum minatur. Victus nostris ægrotis exhibebatur humectans, Iuscula tenuia e carne vitulina cum cremore Hordei, Avenæ, aut pauco pane parata, potus erat tenuis, diluens, non frigidus, sed tepidus, parum acidulus. Sed de his supra jam dixi. Exularunt alimenta dyspepta, seu digestu difficilia, carnes, pisces, salita, acida, farinacea non bene fermentata, omnis generis vina, spirituosa, cerevisiæ, iuscula consummata, quæ nutriendo nimis, calorem excitassent. Memores erant Medici HIPPOCRATIS regulæ, *quo plus nutritis, eo magis læseris*. Hic victus tenuis & morbo superato per aliquod tempus continuandus erat, ne ventriculo & primis viis saburra inferatur, quæ novæ iterum feбри portam pandere potuissent. Somnus & vigiliæ diu nimis, superato jamjam morbo, protractæ digestionem reliquerunt imperfectam, morati sunt alvinam excretionem, cruditates in primis viis coacervarunt, quæ latæ ad massam sanguineam ibi turbas excitarunt molestas, torporem induxerunt corporis & animi, inde se- & excretionem turbarent, cruditatem, acrimoniamque intulerunt reliquis humoribus in corpore contentis. Quies interim moderata, uti semper suadenda, sic & tunc viribus ægroti proportionata egregie conduxit. In primis autem omnium se- & excretionum naturalium, & consuetarum, & artificialium ratio habenda erit illis, qui a morbis Catarrhalibus immunes esse cupiunt, ne illæ aut ullo modo intenduntur, variis corporis laboribus & motibus
vehe-

vehementibus, ne illa autem quoque ullo modo supprimantur in nebuloso frigidoque aëre. Alvina excretio, mensiumque fluxus cibis potuque convenientibus, & moderato corporis motu suscitentur, conserventur. Plethora, si percipitur, debito tempore venæsectionibus temperetur. Absint animi pathemata, terror, mœror, curæ, sollicitudines, quibus motus vitales, naturales & animales retardantur, omnesque Medici conatus redduntur irriti. A laboribus & profundis meditationibus mens relaxanda est, juvat præcipue post pastum clara lectio, modicus motus, cum amicis grata confabulatio, ut Natura vires, quas pro reparanda & conservanda suscipit sanitate, optime, tranquille exercere valeat.

§. XXIV.

Hicce, quæ pro virium modulo circa morbum nostrum differui, ea adhuc adjicio, quæ Experientissimorum Clinicorum urbis nostræ Collegium in publico confessu die vigesimo secundo Junii habito ad Inclytum Magistratum circa eundem retulerunt: fidem, auctoritatem, existimationem ea concilient commentationi a juvene & propria praxi & accuratiori harum rerum judicio, quippe quod frequens demum usus dare potest, destituto; doceant ea quam solide, attente, judiciose atque perspicaciter Medici Argentoratenses civium sanitati invigilent.

T A N T U M.

OBSER-

OBSERVATIONES METEOROLOGICÆ ANNI MDCCLXII.
JANUARIUS.

Dies M.	Venti	Barometr. Poll. Lineæ	Ther- mom.	Cæli Status
1	N.	27. 9	34	Cælum tectum.
2	S. O.	27. 6	32	Serenitas, noctu nix.
3	S.	27. 9	34	Serenitas.
4	S. O.	27. 9	26	Cælum tectum, vespera ☽ noctu pluvia ☽ ventus impetuosus.
5	S. O.	27. 8	40	Serenitas.
6	S. O.	27. 7	40	Cælum tectum, interdum pluvia.
7	S.	27. 7	48	Cælum tectum, noctu pluvia.
8	S. O.	27. 9	44	Serenitas.
9	S. O.	27. 9	32	Serenitas, noctu prurina.
10	S. O.	27. 9	38	Serenitas.
11	S. O.	27. 6	34	Serenitas.
12	S. O.	27. 4	44	Pluvia cum vento impetuoso.
13	S. O.	27. 3	42	Pluvia.
14	S. O.	27. 4	44	Pluvia.
15	S. O.	27. 5	40	Pluvia.
16	S. O.	27. 4	42	Mane ventus impetuosus.
17	S. O.	27. 7	38	Mane serenitas, vespera barometrum ad 27" 3" descendit c. vento impet. ☽ pluv.
18	S. W.	27. 4	46	Pluvia cum vento, noctu ventus impetu- osus cum grandine.
19	S. W.	27. 8	42	Serenitas.
20	S. O.	28. 0	32	Serenitas.
21	S.	27. 11	42	Nebula.
22	N. W.	28. 0	37	Serenitas.
23	N.	28. 0	28	Serenitas.
24	N.	28. 0	28	Serenitas.
25	N.	27. 9	28	Serenitas.
26	S. O.	27. 7	27	Serenitas.
27	S. O.	27. 9	29	Serenitas.
28	S. O.	28. 0	39	Mane pluvia, dein cælum tectum.
29	S.	28. 0	44	Pluvia.
30	S.	28. 0	46	Mane pluvia, post meridiem Boreas serē- nitatem adduxit.
31	S.	28. 0	36	Cælum nebulosum.

Summus ad quem barometrum ascendit gradus erat ad 28", infimus ad quem deprimebatur mercurium ad 27" 3" sustinuit. Maximum hujus mensis frigus ad 26° liquorem thermometri depreffit. Summus ad quem ascendit liquor gradus erat 48°. Venti maxime a meridie habant. Pluvia quæ hoc mense decidit altitudinem unius pollicis & sex linearum æquavit.

FEBRUARIUS.

<i>Dies M.</i>	<i>Venti</i>	<i>Barometr. Poll. Lineæ</i>	<i>Thermom.</i>	<i>Cæli Status.</i>
1	N. W.	27. 10	40	<i>Cælum tectum.</i>
2	N.	27. 10	38	<i>Serenitas.</i>
3	N.	27. 10	30	<i>Serenitas.</i>
4	O.	27. 10	30	<i>Serenitas.</i>
5	N. W.	27. 10	26	<i>Nix copiosa.</i>
6	N.	27. 10	24	<i>Serenitas.</i>
7	S.	27. 8	28	<i>Cælum tectum, ventosum, aliquid nivis.</i>
8	W.	27. 5	32	<i>Cælum tectum, ventosum, aliquid nivis.</i>
9	W.	27. 6	32	<i>Post meridiem & per omnem noctem auster impetuosus.</i>
10	S.	27. 0	32	<i>Auster vehemens per totum mane continuavit, vespera nix.</i>
11	S.	27. 4	28	<i>Cælum tectum, post meridiem barometrum ad 27' cecidit, vent. impetuosus. & nix.</i>
12	S.	27. 3	36	<i>Ventus impetuosus per noctem & pluvia.</i>
13	W.	27. 2	44	<i>Mane procella, interdum grando.</i>
14	S. O.	27. 7	36	<i>Cælum ventosum & tectum.</i>
15	S. O.	27. 7	49	<i>Cælum ventosum & tectum.</i>
16	S. O.	27. 9	50	<i>Pluvia.</i>
17	S. O.	27. 11	51	<i>Serenitas.</i>
18	S. O.	27. 10	53	<i>Cælum tectum, noctu ventus impetuosus.</i>
19	S. W.	27. 9	52	<i>Mane pluvia largissima, eam excipiebant fulgores Solis, denuo pluvia.</i>
20	W.	27. 8	44	<i>Cælum ventosum & tectum.</i>
21	S. O.	27. 2	39	<i>Ventus impetuosus, grando, pluvia, nix.</i>
22	S.	27. 1	36	<i>Mane nix, versus vesperam caurus serenitatem reduxit.</i>
23	W.	27. 7	30	<i>Mane serenitas, meridie auster impetuosus flare cæpit & per totam noctem continuavit cum nive.</i>

24	S.	27. 4	32	<i>Nix & ventus.</i>
25	N. W.	27. 8	24	<i>Serenitas.</i>
26	S.	27. 6	24	<i>Serenitas.</i>
27	S. O.	27. 4	31	<i>Mane nix.</i>
28	N.	27. 7	30	<i>Vespera nix.</i>

Summus ad quem barometrum hoc mense ascendit gradus æquavit 27"
 11" infimus ad quem deprimebatur, mercurium ad 27" subsistere fecit. Ad
 24° thermometri liquor descendit, qui idem ad 53. gradum hoc ipso mense
 ascenderat. Crebrius quam præterito mense boreas flavit. Aqua ex cœlo
 delapsa hoc mense 9" æquavit.

MARTIUS.

<i>Dies M.</i>	<i>Venti</i>	<i>Barometr. Poll. Lineæ</i>	<i>Ther- mom.</i>	<i>Cæli Status.</i>
1	N.	27. 7	28	<i>Serenitas.</i>
2	N.	27. 7	20	<i>Mane ventus impetuosus, interdiu Solis fulgores & ventus.</i>
3	N.	27. 7	22	<i>Serenitas.</i>
4	W.	27. 7	26	<i>Ventus impetuosus, nix.</i>
5	S. W.	27. 4	32	<i>Serenitas.</i>
6	W.	27. 5	29	<i>Mane serenitas, vespera nix.</i>
7	S.	27. 2	36	<i>Ventus, pluvia, nix.</i>
8	S. O.	27. 4	32	<i>Ventus, nix.</i>
9	S. O.	27. 3	31	<i>Serenitas.</i>
10	S. O.	27. 1	42	<i>Mane procella, post mer. serenitas c. zeph.</i>
11	S. O.	27. 6	32	<i>Mane serenitas, meridie ventus impetuo- sus & nix.</i>
12	S. O.	27. 9	38	<i>Cælum varians.</i>
13	S. O.	27. 8	44	<i>Cælum varians.</i>
14	S. O.	27. 8	46	<i>Cælum tectum.</i>
15	S. O.	27. 8	49	<i>Mane pluvia, post merid. boreas impetuos.</i>
16	N.	27. 8	32	<i>Cælum tectum.</i>
17	N.	27. 8	30	<i>Ventus & nix.</i>
18	N. O.	27. 9	32	<i>Cælum tectum.</i>
19	N. O.	27. 9	32	<i>Cælum tectum.</i>
20	S. O.	27. 8	38	<i>Serenitas.</i>
21	S. O.	27. 7	38	<i>Mane serenitas, noctu pluvia.</i>
22	S. O.	27. 6	44	<i>Serenitas, ventus.</i>

23	N.	27. 8	41	<i>Serenitas, ventus.</i>
24	N.	27. 9	31	<i>Serenitas, ventus.</i>
25	N.	27. 5	31	<i>Serenitas, ventus.</i>
26	N.	27. 6	34	<i>Serenitas, ventus.</i>
27	N. W.	27. 7	36	<i>Serenitas, ventus.</i>
28	S.	27. 5	42	<i>Per diem mox imbres, mox fulgores Solis.</i>
29	S. O.	27. 6	42	<i>Cælum tectum.</i>
30	S.	27. 0	41	<i>Procella cum pluvia.</i>
31	S.	26. 7	44	<i>Ventus impetuosus, imber, grando, audiebantur tonitrua.</i>

Non ultra 27" 9" barometrum hoc mense elevabatur, descendit ad 26" 4". Thermometrum inter 20° & 49° variabat. Crebrius favonius quam boreas spiravit. Aqua ex cœlo delapsa æquavit 10".

APRILIS.

<i>Dies M.</i>	<i>Venti</i>	<i>Barometr. Poll. Lineæ</i>	<i>Thermom.</i>	<i>Cœli Status.</i>
1	S. W.	27. 0	39	<i>Ventus impetuosus, nix, pluvia.</i>
2	S.	27. 3	44	<i>Ventus impetuosus, aliquid nivis.</i>
3	S. O.	27. 9	36	<i>Serenitas.</i>
4	O.	27. 9	40	<i>Pluvia.</i>
5	N.	27. 8	44	<i>Serenitas.</i>
6	N.	27. 9	36	<i>Serenitas, noctu ventus impetuosus.</i>
7	N. W.	27. 6	34	<i>Cælum varians cum pluvia & nive.</i>
8	N. W.	27. 9	34	<i>Cælum ventosum.</i>
9	N. W.	27. 9	44	<i>Serenitas.</i>
10	S. O.	27. 8	42	<i>Serenitas.</i>
11	N. W.	27. 7	48	<i>Serenitas.</i>
12	N.	27. 8	54	<i>Serenitas.</i>
13	N.	27. 8	46	<i>Serenitas.</i>
14	N.	27. 7	54	<i>Serenitas.</i>
15	N.	27. 7	52	<i>Serenitas.</i>
16	N.	27. 7	52	<i>Serenitas.</i>
17	O.	27. 6	58	<i>Interdum pluvia, noctu fulgura ex nubibus nigris, quæ ex S. in W. & inde in N. movebantur.</i>
18	S. O.	27. 8	55	<i>Meridie tempestas cum fulgure & tonitruo & pluvia, quæ ex W. ad N. tendebat.</i>

19	N.	27. 10	54	Serenitas.
20	S. O.	27. 10	54	Serenitas.
21	S. O.	27. 9	54	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° ascendit.
22	S. O.	27. 9	58	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° ascendit.
23	S. O.	27. 9	58	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° ascendit & nubes atra ex S. in W. & inde in N. migrabant.
24	N.	27. 10	58	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° elevabatur, noctu nubes ex S. W. & S. O. fulgurabant.
25	N.	27. 9	58	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° ascendit.
26	S. O.	27. 9	58	Serenitas, post meridiem thermometrum ad 80° ascendit.
27	S. O.	27. 7	58	Mane serenitas, post meridiem tempestas.
28	S. O.	27. 6	60	Serenitas.
29	S. O.	27. 6	60	Serenitas.
30	S. O.	27. 6	60	Serenitas.

Barometrum hoc mense inter 27" & 27" 10" ambigebat; thermometrum inter 36° & 80°, per sex continuos dies hic gradus, qui ad maximum cedit, quo thermometrum æstate elevatur, obtinuit. Boreas crebro flat. Humor ex cœlo delapsus $4\frac{1}{8}$ " altitudinem æquavit.

MAJUS.

Dies M.	Venti	Barometr. Poll Linea	Thermom.	Cœli Status.
1	N. W.	27. 5	58	Pluvia.
2	S. W.	27. 6	50	Pluvia.
3	S. O.	27. 6	50	Serenitas.
4	S. O.	27. 7	50	Serenitas.
5	N.	27. 4	50	Serenitas.
6	N.	27. 4	50	Cœlum tectum.
7	N.	27. 4	42	Serenitas.
8	N. O.	27. 4	42	Serenitas.
9	N. O.	27. 4	48	Serenitas.
10	N.	27. 4	48	Serenitas.

11	N.	27. 4	52	Serenitas.
12	N.	27. 4	52	Serenitas.
13	N. W.	27. 6	56	Serenitas.
14	S. O.	27. 9	64	Cœlum tectum.
15	N.	27. 8	58	Serenitas.
16	N. W.	27. 5	64	Serenitas, noctu hinc inde fulgura videbantur.
17	N. W.	27. 8	58	Mane pluvia.
18	N.	27. 8	60	Serenitas p. m. 80° vespera nubes quæ fulgurabant, & pluebant.
19	N.	27. 8	64	Serenitas p. m. 80°.
20	N.	27. 9	64	Serenitas p. m. 80°.
21	N.	27. 8	64	Serenitas p. m. 80°.
22	S. O.	27. 7	68	Serenitas p. m. 80°.
23	S. O.	27. 8	68	Serenitas p. m. 80°.
24	N.	27. 9	64	Mane ventus impetuosus, per diem serenitas.
25	N.	27. 9	60	Serenitas.
26	N.	27. 8	56	Serenitas.
27	N.	27. 8	60	Serenitas.
28	N.	27. 8	58	Serenitas.
29	N. W.	27. 8	56	Levis pluvia, ventus impetuosus p. noctem.
30	N.	27. 9	48	Serenitas.
31	N. W.	27. 8	52	Cœlum tectum.

Barometrum inter 27" 4" & 27" 9" tantum ambigebat, thermometrum inter 84° & 42°. Per longe maximam mensis partem ventus ex Septentrione flavit. Pluvia ad 9" ascendit.

NB. Barometrum & Thermometrum mane fuerunt observata, hoc ad Scalam Fahrenheitianam erat accommodatum.

EXTRACTUM PROTOCOLLI COLLEGII MEDICI ARGENTORATENSIS

DIE XXII. JUNII 1762.

Quam Inclytus Magistratus a civitatis nostræ Archiatro peteret, ut Collegium Medicum solemne haberetur in huncce finem ut ab Eodem aliquod in Theorica Praxi fundatum Responsum daretur, quæ sit natura morbi istius per tempus in regionibus tam nostris, quam totius fere Europæ Epidemice grassantis, unde fuerit ortus, quomodo sibi ab isto cavendum, eò perdurante gerendum sit, an & maligni quid & contagiosi portendat? Nos votis Ejusdem hodie respondemus, atque unanimi omnium Membrorum ore sic conclusum imus: Quod hic qui nunc grassatur morbus nil aliud sit, quam mera Febris Catarrhalis Benigna, alias autumnæ propria, horrore miti, insequente aestu, capitis dolore, coryza, tussi & artuum lassitudine stipata.

Causa hujus mali nulla quærenda est alia, quam varians atque insolita aëris temperies, siquidem cuilibet notissimum, siccam admodum hiemem, jam medio Aprilis, aestum adeo enormem excepisse, qualis Syrio ardente vix flagrare solet gravior, quem vero Maji fine & initio Junii mensium frigus tam acre insecutum est, ut heri modo ad tres Thermometri gradus intensius extiterit, quam ultimo mense Decembri.

Nunc collectu facile est, quod in celeri ejusmodi caloris & frigoris variatione, cum insuper siccus semper atque vebemens Menses flaret, illud tam necessarium transpirationis in- & externæ negotium minus debite fuerit administratum, humores corporis nostri spissi & tenaces evaserint, sanguinis circuitus impeditus fuerit, hinc molestæ noxiæve stases humorum in pulmone & aliis corporis partibus surrexerint.

Hisce nunc, nisi validam febrem comitem experirentur, optime in promovendo perspirationem blandam, largum calidæ potum sæpiusve repetitum assumendo, atque sibi ab aëre externo cavendo consulebatur, qui vero

hocce suafum vilipendebant, in majus periculum precipitabantur, & eorum malum increfcebat ita, ut nonnulli Pleuritides & Peripneumonias experirentur, quæ præfertim ubi jam labes viscerum & vitia humorum aderant, lethales evadebant.

Isti vero, qui rectum Medici confilium fecuti funt, magno numero, quinque aut ſex diebus elapſis, fere abſque remediis integræ ſanitati fuerunt redditi; ſiquidem in genere id eſt obſervatum, quod, quo mitius in curando hocce morbo actum fuit, eo felicius & citius ille fuerit ſuperatus.

Prophylaxis hujus mali in eo ſummè conſiſtit, ut eadem in corpore perſpiratione ſervetur, ejus nimius motus omittatur & imprimis ſubita refrigeratio omni cura evitetur.

Cum prudens pro cuiuſvis temperamenti ratione adminiſtrata Venæſectio omnibus & ſingulis utilis valde deprehènſa fuerit, & perſpirationem impeditam reſtituendi certe maxime capax, dum humores ſtagnantes citiſſime reſolvit & in debitum circulum ordinat, multum id miramur, extitiſſe Atomos tales, quos valde alienos in rebus Medicis eſſe aut prodigioſa principia fovere oportet, qui Venæſectionem in hoc affectu Catarrhali diſſuadere, imo lethales effectus producentem accuſare potuerunt; quando nulla febris huncce affectum Catarrhalem comitatur, nullus Medicus rationalis ſuo agroto ſanguinem ſine ratione extrahet, quando vero febris cum eodem conjuncta eſt, tametiſi levis, exigit certe noſtra ars ſine mora Venæſectionem, & huic ſepe, ſi non ſemper, præcipua morbi curatio eſt adſcribenda.

In genere, quemadmodum in nullo morbo, ſic & in hocce nulla methodus curandi univerſalis locum habet, quilibet prudens Medicus ſeſe circumſtantiis morbi & agroti accommodat, inde facile eſt ad infirmam mentem eorum, qui Venæſectiones in genere rejiciunt, inque ipſorum judicandi vim anguſto ſatis limine circumſcriptam concludere.

Juxta veracem omnium membrorum Collegii Medici ſententiæ dictionem, nec Unicus eorum contagioſi quid in hocce affectu deprehendit, & quamvî aliqui in dorſo rubellas puſtulas viderint, illæ mere tamen a tranſpiratione in declinatione morbi auſta ortum duxere & abſque periculo iterum evanueſcere.

Itaque quam procul ab eo abſumus, ut huncce apud nos hætenus graſſantem morbum, contagioſum & malignum pronunciemus; quin potius una

nimi ore profiteamur, quod illi, qui post eundem lethales morbos experti fuerunt, sibi ipsis tales, aut ex imperitia sinistrorum Consultatorum, aut propria noxia sui administratione contraxerint: in se enim hic affectus nil periculosi, contagiosi, multo minus funesti fovet, modo neglecta transpiratio, vitia corporis antea jam praegressa, aetas senilis, aut alii morbi *ἐπιπροσέτι* agrotos in vitae periculum precipitarunt.

Id quoque vix reticere possumus, quod cum aër summe siccus fuerit, solum merus pulvis & arena, fossae urbis & fluvii fere penitus exsiccati, quod inquam homines per inspirationem horum, & aliorum noxiorum effluviorum multum in se traxerint, quæ quoque variis sui morbi fons extiterunt vel eundem adauxerunt, & in eo quoque, quem Julio & Augusto expectamus aestu, periculosissima symptomata excitare possunt: hinc optandum foret, ut Inclyti Magistratus cura clementissime eo tenderet, ut tempestate sicca crebrior perfusio platearum atque eluvio fossarum debite administraretur.

Decanus, Prodecanus reliquique
Professores atque Doctores Practici
Civitatis Argentinensis.

